

БЮЛЕТЕНЬ

АРІ

Виходить з 1994 року

Агенція
Релігійної
інформації

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ
ЗВІТ РАДІО «ВОСКРЕСІННЯ»
З 1 ПО 30 КВІТНЯ 2004 РОКУ**

№4 (341)

30 квітня

2004 р.

Христос Воскрес!

**Триває всесвітня прем'єра фільму Мела Гібсона
«Страсті Христові»**

Читайте в номері:

- Польські єпископи діляться своїми враженнями про фільм
- Про особливості прокату кінострічки в країнах Азії

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33879

АРІ

Агенція Релігійної Інформації

**Видавець: Підприємство
«Агенція Релігійної інформації»
Фонду сприяння Свободі Слова
(м.Львів)**

Головний редактор
Богдан Дубінський
Голова ради Фонду
Мирослав Павлюк

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого
засобу масової інформації
Серія КВ №8306 від 12.01.2004 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію
інформаційного агентства
як суб'єкта інформаційної діяльності
Серія КВ №37 від 11.10.2000 р.

Над випуском працювали:

Літературний редактор
і перекладач

Зоряна Курдина

Фотокореспондент

Андрій Копак

Верстка

Сергій Плахотнік

Відповідальний секретар

Лідія Пуга

Адміністратор видруку
і розповсюдження

Василь Павлюк

Адреса:

79016, м. Львів,
вул. Озаркевича, 4.
Тел.: (0322) 72-27-02,
74-23-03, 74-20-85

Факс: (0322) 97-08-75
e-mail: ari@rr.lviv.ua

Кореспондентський пункт

у м. Києві:

Тел./факс (044) 418-00-36
www.rr.lviv.ua

На обкладинці:

стор. 1 — «Тайна Вечеря», кадр з фільму
Мела Гібсона «Страсті Христові»

(див. стор. 14-15, 16-17)

стор. 24 — церква св. Онуфрія у Львові

ЗВЕРНЕННЯ

Великоднє Привітання Глави УГКЦ Блаженнішого Любомира

Львів, 8 квітня 2004 року

Дорогі у Христі!

З Божою допомогою дожили ми до найбільшого свята літургійного року — празника Христового Воскресіння. У цей святий день, еднаючись з християнами цілого світу, ми зібралися в наших храмах, щоб спільною молитвою прославляти Ісуса Христа у Його Воскресінні. З цієї нагоди хочу висловити Вам свої найщиріші побажання і поділитися з Вами двома думками.

Перша думка стосується подій, над якими ми розважали упродовж Страсного тижня, — останніх днів і хвилин земного життя Ісуса Христа. Протягом цього року ми мали можливість в особливий спосіб переживати смерть і страждання Ісуса Христа завдяки перебуванню в різних храмах України копії Туринської плащаниці. Вдивляючись у це поховальне полотно із слідами ран знятого з хреста і покладеного до гробу Ісуса, ми намагалися уявити собі, які муки Він перетерпів. Однак жодна людина не здатна це вповні усвідомити, навіть той із нас, хто став жертвою несправедливої системи, зазнавши катувань під час ув'язнення чи за будь-яких інших обставин. Несправедливість супроти Ісуса Христа була незрівнянно більшою, адже Він не мав навіть тіні гріха, а прийняв на себе наші, людські, прови-

ни! Ми питаємо: для чого Він це зробив, чого терпів наругу над собою?! Господь прийняв усе це з любові до нас, щоб завести нас до Небесного Отця, щоб відкрити нам дорогу до неба.

А друга думка, на яку хочу звернути Вашу увагу, тісно пов'язана з першою. Хочу закликати Вас, дорогі у Христі, до великої вдячності Богові за Його доброту супроти нас. Адже Ісус Христос, Воплочений Божий Син, який з любові до людей прийшов на землю, страждав і помер, дає нам надію на краще життя: поки ми приймаємо Його, поки ми належно оцінюємо Його життя, смерть і Воскресіння, поки стараємось відповісти на Його любов, — ми можемо знайти вихід із будь-якої складної ситуації, піднятися над турботами сьогодення.

Дорогі у Христі! Сподіваюся, ці роздуми допоможуть Вам глибше усвідомити суть нинішнього світлого празника, внесуть у Ваші серця почуття спокою, миру, впевненості, дадуть основу Вашим надіям. Переживаючи радість від зустрічі з воскреслим Христом, ділімося нею привітанням «Христос воскрес!» — «Воістину воскрес!»

+ Любомир

Глава УГКЦ

Літургію. У богослужінні взяло участь багато парафіян. Цю Літургію завдяки налагодженій телетрансляції могла побачити вся Україна.

У проповіді Блаженніший Любомир зокрема сказав: «Завдяки можливостям, які дають сучасні технології, ми можемо вийти за стіни цього храму і привітати тих, яких сьогодні нема серед нас: чи через недугу, чи через військову службу, чи через позбавлення волі.

Сердечно вітаю усіх вірних нашої Церкви, а також наших братів і сестер інших конфесій чи віровизнань, з якими поділяємо ту саму віру у Воскресіння Христа. Сподіваюся, що у

З усіх великих празників церковного року найбільш урочистий і радісний — це світлий празник Христового Воскресіння, адже воскресіння Ісуса Христа є найпереконливішим доказом Його божества. Великдень — це празник, який нагадує нове створення. Син Божий прийшов на цей світ, щоб наново створити людину, повернути їй первісну гідність дитини Божої.

На Великодень Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава Української Греко-Католицької Церкви, у співслужінні із духовенством Архієпископального собору Святого Юра відслужив Архієрейську Божественну

Один Божий народ у краї на київських горах

*Слово Блаженнішого Любомира,
митрополита Києво-Галицької митрополії Української Греко-Католицької Церкви,
з нагоди започаткування повернення осідку митрополита до м. Києва*

«Скинь взуття з твоїх ніг, місце бо, що на ньому стоїш, — земля свята» (Вих 3,5). Саме ці слова сказав Господь Мойсеєві, коли той привів отару овець до Божої гори — Хориву. І схилився Мойсей лицем до землі, відчувши особливу присутність Господа. Про святість місця, на якому стоїмо сьогодні, згідно з «Повістю врем'яних літ», свідчив св. апостол Андрій, благословляючи київську землю й провіщаючи, що «на цих горах засяє слава Божа». І ми з глибокою пошаною також схиляємо голову до цієї святої землі, відчуваючи свою особливу відповідальність перед Господом і людьми.

Немає сумніву, що минулі велич і слава Києва були безпосередньо пов'язані з його Церквою. Місто на Дніпрових кручах змогло стати «матір'ю городів руських» і «новим Єрусалимом» Слов'янщини, тому що його Церква стала матір'ю для всіх християн на Сході Європи. Проте історія воплощення Слова Божого, його Доброї Новини серед нашого народу не лише знає здобутки та звитяги, а й сповнена болу і страждань. Згадуючи зі щирим жалем цей трагічний досвід, ми все ж не хочемо бути заручниками дня вчорашнього, а маємо будувати нове прийдешнє на підмурівку тисячолітньої спадщини віри Христової,

дарованої нашим праотцям. Бо таки мав рацію римський паломник Іван Павло II, коли, відвідавши нещодавно українську столицю, сказав: «Видіння, яке мав апостол, стосується не тільки вашого минулого; воно спрямоване також і в майбутність країни». Цю майбутність ми, українські християни, покликані «очима серця» побачити і добрими своїми руками виплекати.

У нинішній Україні серед усіх, хто відчуває приналежність до віковичної київської традиції, зріє усвідомлення, що оте нове сяйво слави Божої «на нашій — уже своїй — землі» може і повинно променіти з єдиної Київської Церкви. До осмислення та узгодження її еkleзіально-богословських, канонічно-правових, суспільно-полі-

тичних і духовно-культурних підстав доведеться докласти ще чимало наполегливої праці та щирої молитви. Та все ж сьогоднішнє повернення резиденції предстоятеля однієї зі спадкоємців давньої Київської митрополії — Української Греко-Католицької Церкви — до свого осідку на берегах Дніпра є для нас доброю нагодою спробувати окреслити ті засадничі принципи, які могли б лягти в основу майбутньої спільної візії об'єднаної Церкви.

І. Минуле, яке залишаємо Богові

Наша спільна прадідна традиція сягає факту хрещення Руси-України 988 року. Характерною для неї була відкритість на ще не поділені центри християнства — Рим і Константинополь. Ця тисячолітня історія має багато і складних, і славних сторінок. Дискусія про те, які її сторінки слід вважати позитивними, а які — ні, ще не завершена в середовищі самих істориків. Враховуючи це, ми як представники однієї з Церков київської традиції не хотіли б у цьому виступі пропонувати наше конфесійне бачення. Тому залишаємо минуле Богові у сподіванні, що в майбутньому українські християни досягнуть спільного бачення своєї церковної історії. Сьогодні, натомість, ми прагнемо, не входячи в деталі, виділити найголовніші її висновки:

відсвяткував Великодні свята

ньому ми швидше чи пізніше знайдемо єдність. Однак засоби масової інформації, на відміну від наших сердець, мають свої обмеження.

Тому прошу Вас, дорогі у Христі, щоби ми, зібравшись на цю Святу Літургію, подумали про наших братів, синів, які перебувають зараз як миротворці, будівельники миру у різних країнах світу, де ще немає спокою.

Згадаймо також тих, які живуть в діаспорі на різних континентах і так само, як ми, сьогодні святкують Воскресіння Христове. Особливо згадаймо тих, хто за межами рідного краю тепер шукає кращої долі. Нехай усі, віддалені від нас кілометрами, будуть

близькі нашим серцям, щоб ми відчули сьогодні спільноту духу, спільноту християнської любові».

У Світлий понеділок, 12 квітня 2004 року, Блаженніший Любомир у співслужінні із численним духовенством, монашеством та мирянами відслужив першу в історії Літургію з нагоди храмового празника Патріаршого собору Воскресіння Христового в Києві. Будівництво собору ще триває, тому ця Служба Божа відбулася у каплиці, яка була нещодавно зведена неподалік від храму.

Наступного дня, у Світлий вівторок, у приміщенні міського Будинку вчителя (колишня Центральна Рада)

під проводом Глави УГКЦ відбулось зібрання Соборної громади греко-католиків Києва.

На зібранні було затверджено концепцію діяльності Соборної громади Патріаршого Собору Воскресіння Христового в Києві та заслухано інформацію про створення і діяльність Патріаршого товариства святого рівноапостольного великого київського князя Володимира. Блаженніший Любомир розповів про стан будівництва собору та виголосив програмну доповідь про повернення осідку Глави Церкви до Києва.

1. Історія зберігає цілу низку випадків, коли Церква Києва виразно засвідчила усвідомлення нею нероздільності Христового хітону. Ми віримо, що це усвідомлення живе й до сьогодні, служачи джерелом надії.

2. Спогад про сопричастя з Римською Церквою в сукупній пам'яті Церкви Києва міг тимчасово пригасати (особливо коли його свідомо затирали), проте ніколи не вигасав остаточно. Сьогодні ми увиразнюємо в церковній пам'яті лише те, що в ній збереглося й до нас.

3. В минулі «ексклюзивістські» епохи приналежність конфесійних гілок Київської Церкви до різних християнських центрів призводила до значних втрат у духовних та інституційних виявах київського благочестя.

4. В епоху бездержавності суспільне життя українських Церков під впливом чужоземних державних інтересів зазнавало значних спотворень.

5. Не вигасло в церковній пам'яті й усвідомлення глибокої єдності Церкви стародавнього Києва. Її Божий Народ, хоч і поділений за конфесійними ознаками, остаточно все-таки не змирився з розколом.

II. Сучасність, у якій миусимо діяти

1) Від юрисдикційної залежності до церковної помісності

Завдяки Божій благодаті та єдності з Римом наша Церква змогла не тільки вижити в несприятливих історичних умовах, а й збагачувати своє церковне мислення постійним діалогом з Церквами Заходу. Звичайно, труднощі, що їх переживала УГКЦ у її стосунках з Латинською Церквою, зокрема різні форми юрисдикційного підпорядкування, озивалися в тілі нашої Церкви відчутним болем. Проте слід визнати, що в періоди адміністративного ослаблення УГКЦ це підпорядкування відіграло важливу скріплюючу, а часом і захисну роль. Крім того, згаданий біль зрівноважувався усвідомленням особливої місії Східних Католицьких Церков: служити живим нагадуванням про ті рудименти ексклюзивізму, які нуртували і почасти все ще нуртують у житті Латинської Церкви, а також бути видимими знаками нерозділеного християнства.

Сьогодні, коли УГКЦ відновила й розвинула душпастирське служіння,

свої церковні структури та щораз інтенсивніше богословське життя, вона відчуває, що готова, відповідно до східнохристиянської традиції, довершити свою структуру до рівня патріархату. Таке рішення було остаточно прийнято на Третій сесії Собору УГКЦ 2002 року, і того ж року це рішення благословив Синод єпископів. Цим самим наша Церква, відгукуючись на заклик Святішого Отця спіль-

Під час церемонії у центральному Будинку вчителів у м. Києві (ліворуч — о. О.Петрів)

но працювати над сучасним тлумаченням принципу примату Папи, пропонує Латинській Церкві перейти на сопричасну модель стосунків між обома Церквами. Це важливо не тільки тому, що ця модель була властива згаданим стосункам на етапі становлення Київської Церкви. Сопричасний принцип єдності має всі шанси стати новою пропозицією Вселенського Архієрея для Православних Церков, яка дасть можливість не тільки пошанувати еклезіальну природу Східних Церков, а й водночас усунути з міжцерковного життя історичні антагонізми та упередження, що перешкоджали католицько-православному порозумінню.

Важливий досвід розвитку власної помісності набули наприкінці ХХ століття і Православні Церкви України. Греко-католики не беруть на себе місію оцінювати, який зі шляхів здобуття помісності є правильним і найбільше відповідає сучасній православної еклезіології. Обидва випробувані шляхи, а саме: шлях дотримання відповідної канонічної процедури, який віднедавна обрала УПЦ МП, а також шлях одностороннього проголошення автокефального статусу, який обрала УПЦ КП й УАПЦ (а до них — автокефальні Церкви православного світу) мають у своїй основі важливі еклезіальні та історичні аргументи, які не можна просто зігнорувати. Не вдаючись до згаданого оцінювання, Україн-

ська Греко-Католицька Церква все ж солідаризується з тими зусиллями зі сторони Православних Церков, які спрямовані на утвердження власної помісності. УГКЦ тлумачить ці зусилля як ознаки важливого процесу, характерного для всіх гілок Київської Церкви, що діють на території України.

2) Від нівелюючого ексклюзивізму до сопричасного взаємодоповнення

В часи поділу Київської Церкви її конфесійні гілки потрапляли у різні форми залежності від важливих центрів християнства — Рима, Царгорода і Москви. Непрості відносини між цими центрами призвели до послаблення і, врешті-решт, до втрати єдності Київської Церкви. Епоха церковних ексклюзивізмів не дозволяла Київській Церкві досягти того, чого вона завжди прагнула, а саме: єдності й гармонійних зв'язків із християнським світом.

На нинішньому якісно новому етапі, коли міжцерковні стосунки зазнають радикальної зміни, те, що раніше було слабкістю українського церковного життя, може виявитися його силою. Кожна конфесійна гілка Київської Церкви, історично близька до одного з християнських центрів, не мусить втрачати свої освячені часом конфесійні зв'язки. Сьогодні можна переконано стверджувати, що вимога розірвати ті чи ті зв'язки, яку так часто озвучували в історії України, довела свою неспроможність. Як уже зазначалося вище, заміна юрисдикційної підлеглості на сопричасне сестринство дала б можливість не лише зберегти цінні аспекти дотеперішніх зв'язків, а й збагатити ними спільну скарбницю Київської Церкви.

Так, повертаючи осідок Києво-Галицької митрополії до Києва, УГКЦ приносить зі собою унікальний досвід сопричастя з християнським Заходом і відкритості на християнську Європу. На підставі цього досвіду УГКЦ утвердилась у переконанні, що сопричастя з Римською Церквою як «правилом віри» (св. Ігнатій Антіохійський) може стати виявом перебування у «вселенському православ'ї» нероздільного християнства першого тисячоліття, а також великим благом для української Церкви.

Крім того, наша Церква повертає до Києва скарб прямого спадкоємства

києво-галицького митрополичого престолу. Неперерване від XI ст. служіння митрополитів є фундаментальною історично-канонічною підвалиною помісності Київської Церкви.

Українські Православні Церкви є носіями спільної з УГКЦ київської традиції, окремі елементи якої краще збереглися саме в Православних Церквах. Тому все те краще, що вони зберегли зі спільної спадщини, не має бути втрачене. Навпаки, кожна з Церков несе відповідальність за те, щоб збережена нею частка спільного скарбу стала надбанням українського народу.

Для майбутнього Київської Церкви великою є роль Української Православної Церкви, що перебуває у єдності з Московським Патріархатом. Століттями перебуваючи у складі Московської Церкви як Київська митрополія, вона зробила дуже багато для піднесення і розвитку Московського патріархату. Водночас вона отримувала різні духовні й богословські імпульси, перебуваючи у ширшому церковному контексті. Для формування майбутнього статусу Київської Церкви важливо буде взяти з досвіду УПЦ (МП) все позитивне, в тому числі можливість будувати з Московською Церквою сестринські відносини.

Українська Автокефальна Православна Церква та Українська Православна Церква (Київський Патріархат) у різний спосіб втілюють важливу для всіх ідею автокефалії Київської Церкви. Осягнення цієї ідеї дасть можливість усім конфесійним гілкам Київської Церкви позбутися залишків так званого «уніатського» мислення, що проявляється у твердженні про неминучу необхідність підпорядкування Київської Церкви іншим Помісним Церквам — чи то Сходу, чи Заходу. Важливим для всіх є також набутий в УАПЦ досвід соборноправного устрою Церкви.

Отже, мислити про єдність Київської Церкви означає не відмовлятися від скарбу сопричастя з різними християнськими центрами, а навпаки — збагатити здобутками цього сопричастя сукупні духовні надбання Київської Церкви. Від цього збагатились би не тільки конфесійні гілки Київської Церкви, а й її Сестри, помісні Церкви Сходу і Заходу. Крім того, це дало б можливість позбутися руйнівного для

Церкви дроблення і втілити в життя сучасний еклезіальний принцип «єднання в багатоманітності».

3) Від державного підпорядкування до суспільного служіння

На долю Київської Церкви не менш руйнівню впливало перебування українських земель, а відтак і різних гілок Київської Церкви у складі різних державних утворень. Кожні чергові чужоземні правителі прагнули перекроїти релігійно-церковний ландшафт України згідно зі своїми уявленнями. Це сприяло узалежненню церковного мислення різних груп Божого Народу України від політичних інтересів відповідних держав. Водночас, поборюючи негативні тенденції, українські Церкви набули важливого досвіду підтримки національно-визвольних змагань українців. Сьогодні державна незалежність України творить унікальну нагоду для її Церков осмислити своє ставлення як до самого явища української державності, так і до історичних форм попереднього державного поневолення.

Крім того, всі гілки Київської Церкви тією чи іншою мірою зазнали чимало лиха від втручання в їхні внутрішні справи з боку авторитарних чи тоталітарних режимів, а то й оплатили вірність Христовим заповідям великим мучеництвом своїх слуг і дітей. У своєму прагненні захистити свою внутрішню свободу українські Церкви накопичили важливий позитивний і негативний досвід пошуку формули задовільних відносин між Церквою і державою. Такі відносини Київська Церква плекала ще з часів першої Київської держави в X-XIII ст. Втрата державності призвела до того, що окремі атрибути її були перенесені на Церкву; вона ставала символом державності в добу міждержав'я.

Факт відновлення державності 1991 року не був належно засвоєний українською церковною свідомістю, а тому постала необхідність знову чітко визначити як відмінності, так і сфери співдії (симфонії) Церкви і Держави в служінні українському Божому Народу. Зокрема, належної уваги потребує усталена впродовж століть в окремих гілках Київської Церкви традиція внутрішньої свободи Церкви від впливів і тиску з боку державних структур, а відтак переорієнтування Церкви на працю для народу.

Одночасні зусилля Церков у зазначених напрямках дали б можливість досягти важливих цілей. Так, по-перше, нормалізація стосунків між історичними гілками Київської Церкви й формування цивілізованих державно-церковних стосунків допомогли б уникнути непотрібного витрачання сил на суперництво Церков одна з одною і всіх разом — з державою. Цим самим українські Церкви вагомим чином посприяли б консолідації української нації та подоланню її регіональних та ідеологічних суперечностей.

По-друге, згадана нормалізація міжцерковних стосунків не дозволила б у черговий раз перетворити Україну на поле суперництва між впливовими державами. Кожна з Церков, прощаючись із традицією підпорядкування політичним інтересам чужих держав, могла б спрямувати налагоджені взаємокорисні зв'язки з різними народами на благо своєї держави. Вносячи євангельський мир і гармонію у свої стосунки, українські Церкви виконали б не лише свій християнський обов'язок, а й типово європейське завдання, властиве цьому континентові на нинішньому етапі його розвитку. Цим самим вони не тільки сприяли б утвердженню української державності, а й послужили б церковною підставою для усвідомлення належного місця України в Європейському домі.

4) Від «єкуменізму ультиматумів» до партнерського діалогу

Зовсім недавно зусилля Української Греко-Католицької Церкви здобути у Святішого Отця визнання свого патріаршого статусу викликали збурення усього корпусу католицько-православних стосунків. На адресу Ватикану з боку Православних Церков надійшли протести, сформульовані, на жаль, у виразно ультимативній формі: визнання Римом патріархату УГКЦ, на думку цих Церков, може спричинити розрив стосунків між Католицькою Церквою і Повнотою Православ'я.

Ще раніше зусилля Української Автокефальної Православної Церкви та Української Православної Церкви — Київський Патріархат здобути у Царгородського патріарха визнання свого автокефального статусу викликали серйозне збурення у стосунках між Церквою Царгороду і Церквою Москви. З боку останньої на адресу Константинополя прозвучали ультимативи.

мативні попередження, що визнання ним канонічності згаданих Церков може спричинити розірвання евхаристійного сопричастя між обома Православними Церквами.

Так у виразилися чи не найголовніші кризові лінії в сучасних міжцерковних стосунках, які можуть підважити дотеперішні здобутки екуменічного діалогу. Можлива невдача екуменічних зусиль у напрямі повернення єдності Сходу і Заходу відб'ється і вже відбивається на українських Церквах, відносини між якими нині значною мірою залежать від відносин між визнаними центрами християнства. Отже, нормалізація міжцерковних відносин є імперативом нинішнього історичного моменту.

Ці відносини позначені інерцією прив'язання до схем і моделей минулого, які окреслювали «сфери впливу». Тепер, коли карта Європи виглядає зовсім інакше, схеми минулого більше не працюють. Адже вони не передбачали ні самостійної Української Держави, ані можливості існування єдиної Української (Київської) Церкви. Звідси ультимативність мови міжцерковних стосунків, а екуменічний діалог позбувається своєї головної й необхідної компоненти — діалогічної відкритості Церков на потреби одна одної.

УГКЦ пропонує помісним Церквам-Сестрам осмислити переваги іншого шляху подолання існуючих суперечностей. По-перше, нинішні особливості української церковної ситуації слід трактувати не як порушення єдиного можливого міжцерковного порядку, а як процеси, детерміновані природним розвитком українських Церков. Оскільки принцип сестринства Церков і справжнього екуменізму виключає поділ їх на важливі і неважливі, слід серйозно поставитися до внутрішніх потреб згаданих Церков та уважно вивчити їхні пропозиції.

По-друге, надійний християнський мир в Україні — передумову подальшого екуменічного діалогу — можна забезпечити лише на шляху врахування інтересів кожної із зацікавлених сторін. На користь такого підходу промовляє не тільки євангельська культура, яка вміє побачити силу у слабості, а й досвід сучасної цивілізації у сфері залагодження конфліктів.

По-третє, на зміну монопольним

спробам вирішити проблему єдиної помісної Церкви в Україні на користь якоїсь однієї з конфесій має прийти об'єднання зусиль усієї християнської спільноти. Цивілізоване вирішення долі Київської Церкви може стати справжньою «лабораторією екуменізму» (Іван Павло II), позбавленою ультимативності й сповненою духом співпраці та партнерства.

Гармонійні, інклюзивні форми об'єднання Київської Церкви (наприклад, у формі єдиного Патріархату — наскрізній історичній візії українців ще з XVII століття) завдяки унікальній сепаратистській відкритості могли б стати шансом для центрів християнства зустрітися на його терені, щоб врешті-решт знайти нові екуменічні моделі порозуміння. У цьому випадку можливість такого порозуміння буде реалізуватися не всупереч життєво важливим потребам українських Церков, а в міру готовності Рима, Царгорода і Москви до сопричастя з Києвом і в міру готовності Києва до сопричастя з ними.

5) Від конфесійного взаємооборювання до першості в любові

Нікому ще не вдалося виміряти глибини тієї травми, яку нанесли християнському почуттю полемічні форми богословствування та прозелітичні методи душпастирювання. Тисячолітня практика виховання вірних у душі післярозкольного греко-латинського протистояння, а також 400-літня практика такого виховання у душі післяберестейського суперництва в Україні істотно затемнили в душах українських християн ікону євангельського благочестя. Втрати й поразки на шляху дотеперішніх об'єднувачих зусиль із боку українських Церков яскраво засвідчують, що приступати до вирішення майбутньої долі Київської Церкви з таким багажем неможливо.

Насьогодні жодна з українських Церков не може вважати себе вільною від відповідальності за ці духовні втрати. Повертаючи осідок Києво-Галицької митрополії УГКЦ до Києва, ми повторюємо слова вибачення, висловлені 2001 року у Львові: «У Твоїй присутності, Святіший Отче, від імені Української Греко-Католицької Церкви бажаємо просити прощення у Господа, Творця і Батька нас усіх, як також у тих, кого ми, сини і дочки цієї Церкви, в будь-який спосіб скривди-

ли. Щоб не тяжіла над нами жахлива минувшина і не затруювала наше життя, ми радо прощаємо тим, хто в будь-який спосіб кривдив і нас».

Ми закликаємо наших братів з інших християнських конфесій спільно працювати над нарощенням у наших стосунках євангельської культури, яка виключатиме взаємну ворожнечу. Діалог між нами буде не легкий, але від нас залежить, щоб при цьому він був спрямованим «до миру, а не до війни» (митрополит Андрей Шептицький). Це дозволить замінити дотеперішню практику обміну образами на взаємний і щирий обмін духовними дарами. Успіх прийде не зразу, проте досвід багатьох християнських спільнот Європи і світу свідчить про те, що це можливо.

III. Майбутнє, у яке хочемо вірити

Таким є бачення Українською Греко-Католицькою Церквою тих найголовніших і засадничих принципів, па основі яких можна було б будувати майбутню візію Київської Церкви. Зрозуміло, що наведений перелік цих засад і їхнє представлення не можна вважати вичерпними, а тому ми закликаємо вірних нашої Церкви, а також людей доброї волі в інших Церквах та спільнотах працювати над подальшим уточненням цієї великої мети. Сучасну схильність людей до зневіри ми пропонуємо замінити на відроджену віру в Бога й у святість того вибору, який зробили наші предки далекого 988 року. На нашу думку, шлях до відродження цієї віри лежить, зокрема, через відродження єдиної Київської Церкви у єдиному Патріархаті. Натхненна прикладом святих страстотерпців Бориса і Гліба, вона очистить свою пам'ять від болю історичних кривд і загоїть глибокі рани розколів.

Обітницею того, що це високе завдання є можливим і досяжним у краї на Київських горах, є слова Всевишнього, сказані Ним за подібних обставин пророкові Єзекиїлу: «І зроблю їх за один народ у краї на Ізраїлевих горах... і не будуть уже двома народами, і не будуть уже поділені на двоє царств... І будуть вони мені народом, а Я буду їм Богом!» (37, 21-23).

Благословення Господнє на Вас!

+ Любомир

НОВИНИ УГКЦ

Владика Василь Семенюк — Єпископ-помічник Тернопільсько-Зборівський

У суботу 3 квітня 2004 року у кафедральному соборі Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці в Тернополі відбулася важлива історична подія — архієрейська хіротонія Преосвященного Владика Василя Семенюка, Єпископа-помічника Тернопільсько-Зборівського. Ця хіротонія стала першою у цьому головному храмі Тернопільщини.

Для участі у хіротонії нового владика до Тернополя прибули Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава Української Греко-Католицької Церкви, Владика УГКЦ з України та з-за кордону, Владика Римо-Католицької Церкви в Україні, священники та миряни. Безумовно, що всім учасникам торжества запам'ятався величний процесійний хід перед початком Архієрейської Божественної Літургії, у якому взяли участь владика, численні зібрані священники, монахи та монахині.

Літургія, яку очолив Блаженніший Любомир, розпочалася о 10.00. Передусім Владика-номінат Василь Семенюк, згідно із обрядом, засвідчив свою віру у Пресвяту Трійцю, у воплощення Ісуса Христа та інші правди, яких навчає Церква. Як пізніше у проповіді Блаженніший Любомир пояснив, це було зроблено тому, що єпископ — це

вчитель довірених його проводів вірних. Тому він має вірити і приймати все, що навчає Христова Церква.

Після Малого входу, розпочалася хіротонія Владика Василя. Головним святителем був Блаженніший Любомир, а співсвятителями: Преосвященний Владика Михайл Сабрига, Єпарх Тернопільсько-Зборівський, та Преосвященний Владика Гліб Лончина, Апостольський візитатор для українців греко-католиків Італії, Проку-

ратор Верховного Архієпископа в Римі. У храмі залунало величне «Аксіос» (з гр. *достойний, гідний*).

На початку проповіді Глава УГКЦ наголосив на історичному значенні цієї хіротонії. Відтак Блаженніший Любомир для всіх присутніх коротко охарактеризував три завдання єпископа: навчати, святити та душпастирювати. «Але я хотів би підкреслити одне особливе завдання єпископа, — продовжив Глава УГКЦ. — Ми чули в сьогоднішньому Євангелії історію про Лазаря... Завдяки події, яка сталася, апостоли зрозуміли, що Ісус Христос є паном життя і смерті, володарем всесвіту і немає нічого, що могло б статися без Його волі. Вони вповні повірили в Ісуса Христа. Але ми вже все це знаємо. Ми маємо свідчення апостолів. Тепер ми повинні твердо вірити у те, що вони нам проголосили. Це особливо стосується єпископа, який є наступником апостолів і отримує не тільки їхню владу, але й їхні чесноти, а особливо — віру. Цю віру він повинен передати своїм духовним дітям».

Після Літургії новопоставлений Владика Василь уділив всім присутнім своє перше архієрейське благословення.

*о. Ігор Яців,
прес-секретар Глави УГКЦ*

Біографічна довідка

Преосвященний Владика Василь Семенюк народився 2 липня 1949 року в с. Дора (біля м. Яремче на Івано-Франківщині) в сім'ї Марії та Петра Семенюків.

З 1969 до 1974 роки навчався у підпільній духовній семінарії. Пізніше доповнив освіту, навчаючись у Люблінському католицькому університеті (Польща).

У 1997 році отримав вчений ступінь магістра морального богослов'я. Паралельно навчався у Хустському лісотехнікумі, працював диспетчером газового управління в м. Яремче.

22 грудня 1974 року Владика Володимир Стернюк висвятив його на священника. У 1975 році о. Василь був призначений «опікуном» зруйнованої більшовиками Зарваниці (Тернопільщина). У тому ж році з благословення Високопреосвященного Владика Володимира Стернюка став ректором підпільної духовної семінарії.

У 1989 році о. Василя Семенюка та ще одинадцятьох священників скерували на Тернопільщину для легалізації УГКЦ.

У 1990 році — призначений ректором Тернопільської вищої духовної

семінарії імені Патріарха Йосифа Сліпого; у 1993 році — протосинкелом Тернопільської єпархії. З благословення Правлячого Архієрея Тернопільської єпархії відбудовує Марійський духовний центр у Зарваниці.

10 лютого 2004 року Святіший Отець Іван Павло II ухвалив рішення Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви і призначив всесвітлішого о. Василя Семенюка Єпископом-помічником Тернопільсько-Зборівської єпархії, уділяючи йому титулярний престол Кастра-Северіана.

«Я була Христовою і ви будьте Христовими»: 100 років тому відійшла у

Скільки тепла, ніжності, любові ми вкладаємо у слово «мати», воно рідне і дороге для кожного із нас. Велике щастя мати добру сердечну матір — наставницю, берегиню і провідницю у житті, найкращу товаришку. Митрополит Андрей, вказуючи на роль матері у священничому покликанні, казав: «Кожен священник існує вже за двадцять років до свого народження. Він починається у своїй матері». Таким матерям у всіх віках потрібно віддавати належну шану.

Софія Шептицька народилася у Львові 20 травня 1837 року. Вона була наймолодшою дитиною Софії та Олександра Фредрів. Батько Софії, визначний польський письменник (1793-1876), дбав про усебічний розвиток доньки: вона брала приватні уроки у найкращих на той час львівських вчителів з фортепіано, займалася гімнастикою. Та передусім він дбав про її добре виховання.

Мати Софії Шептицької народилася в галицькій поміщицькій родині (1798-1882). Інтелігентна, обдарована, вона намагалася жити в тіні чоловіка. Вихована в суворій атмосфері, вона була вимогливою у вихованні своєї доньки. Софія дуже любила матір, а власний життєвий досвід допоміг їй віднайти скарби материнського серця, зрозуміти її терпіння і приймати слабкості.

Листи графині Софії до приятельки Ванди Островської засвідчують, наскільки впродовж цілого свого життя вона була віддана Богові, не проглядається жодна скарга на родинні клопоти чи недуги. Підґрунтям усіх її справ і задумів була глибока віра.

Вийшла заміж 1 жовтня 1861 року за графа Івана Шептицького. Подарувала світові сімох дітей: Слугу Божого Митрополита Андрея і священномученика Климентія, Архімандрита Унівського, та ще трьох синів — Олександра (займався землеробством на Грубешівщині), Станіслава (військовик, генерал Війська Польського), Леона (спадкоємець родинного маєтку в Прилбичах; його разом із дружиною графинею Ядвігою (з Шембеків) розстріляли більшовики), ще двоє синів померли в ранньому віці. У подружньому житті основну увагу приділяла вихованню дітей, в яких вклала серце й душу, була взірцевою матір'ю. Коли одного разу її запитали, що вона робила для доброго виховання своїх синів, вона відповіла: «Я нічого особливого не робила, не мала

жодної системи, не дотримувалася жодних педагогічних правил. Я любила їх і намагалася пізнати, яким є кожен з них. Мій єдиний метод виховання — це молитва «Богородице Діво». Якщо хлопець добрий, чемний, слухняний, здоровий — «Богородице Діво». І навпаки — хлопець погано вчиться, неслухняний, бешкетує, наражається на небезпеку — знову «Богородице Діво».

Графиня Софія докладала всіх зусиль, щоби її родинний дім був вогнищем щастя і любові, — любові, яка все й всіх єднає, готує до важких завдань, обов'язків і випробовувань. Попри всю свою завантаженість родинними справами, графиня Софія знаходила час, щоби відвідати хворих у селі, допомогти їм. Під час одного з таких візитів сама захворіла на сухоти і невдовзі померла.

17 квітня 2004 року, в день 100-ліття з дня смерті Софії Шептицької (з роду Фредрів), у с. Прилбичах Яворівського району, де розташована родинна каплиця-усипальниця Фредрів-Шептицьких, були проведені ювілейні заходи.

Урочистості розпочалися Архієрейською Божественною Літургією, яка відбулася в парафіяльному храмі Блаженного Климентія Шептицького с. Прилбич. Літургію у співслужінні з численним духовенством відслужив Преосвященний Владика Володимир Війтишин, Єпископ-коадьютор Коломийсько-Чернівецької єпархії УГКЦ. Наприкінці Служби Божої Владика Володимир зачитав «Слово Владики Юліяна Вороновського, Єпарха Самбірсько-Дрогобицького УГКЦ з нагоди вшанування пам'яті Софії Шептицької у день 100-ліття її відходу у вічність». У промові, зокрема, йшлося: «Історія нашого народу знає багато імен великих і святих матерів.

Сьогодні ми вшановуємо одну із них — матір нашого Митрополита Андрея Софію Шептицьку. На це є вагомий підстави. Аналізуючи життя і діяльність нашого Великого Мойсея і Архієрея, ми захоплюємося його ділами і звершеннями, які мають для нашого народу далекосяжні наслідки та історичне значення. І мимоволі постає питання: як могло статись, що молодий Роман Шептицький, нащадок графського роду, який зміг би здобути блискучу світську кар'єру, віддав усі свої здібності, таланти й усе, що мав, служінню Богові і бідній тоді Українській Церкві? А відповідь надзвичайно проста. Величезний вплив на формування характеру, життєвої позиції молодого Романа мала його мати Софія...»

Після Літургії всі її учасники процесійним ходом перейшли до родинної каплиці-усипальниці Фредрів-Шептицьких. Тут була відслужена Панахида, під час якої, окрім Софії, були згадані імена Петра Шептицького (1808-1843), Терези Косецької (1808-1888), Івана Шептицького (1836-1912), Стефана Шептицького (1862-1864), Юрія Шептицького (1863-1880), Марії Шептицької (з роду Сапегів) (1884-1917), Марії, доньки

вічність графиня Софія Шептицька (з Фредрів)

Леона і Ядвіги Шептицьких (1907–1922), Петра, сина Леона і Ядвіги Шептицьких (1908–1908), які також поховані у цій каплиці.

Згодом у Яворівському районному будинку культури «Сокіл» відбувся вечір пам'яті «Родина Шептицьких – взірець християнського виховання». Його розпочав словом привітання та молитвою за прославу Слуги Божого Митрополита Андрея Владика Володимир. Після цього від імені господарів учасників урочистостей привітав п. Іван Карпа, голова Яворівської районної ради. Відтак мистецькі колективи та доповідачі «намалювали» образ Софії Шептицької — святої жінки, яка своєю непохитною вірою, негасною надією і жертвовною любов'ю зуміла влити у серця своїх синів любов до Бога і до ближніх.

З кореспонденції братів Шептицьких:

1890 р., квітень. — 3 листа митрополита Андрея до Мама:

«Тішуся, що Бабуна, Дідусь, Юрій і Степан є в небі, де так багато ангелів і де стільки краси! Коли Ви думаєте про мене, не забувайте, що я промощую свій шлях саме тими мріями й мені так легко на душі! Цей маленький кутик землі, осяяний Богом, цей гомін дзвонів, що його я аж тут чую, все — все — й Ваші розмови, й Ваші думки, Ваші молитви, — те все облегує і осолоджує мою дорогу».

1904 р., травня 18. — 3 листа митрополита Андрея до брата Казимира-Климентія:

«Сьогодні або завтра, як всі з'їдемося, думаємо укласти напис на таблиці для Неї у каплиці. Колись, ще за життя, просила, щоби написати: «пішла в радості до Господа свого». І напевно, що Вона, бідацтво кохане, заслужила вже собі на відпочинок, після такого важкого і твердого життя».

1922 р., травень. — 3 листа о. Климентія Шептицького до митрополита Андрея:

«Деревця, які колись Мама посадила навколо Прилбицької каплиці, нині виростили у високий гай. Вітер з широких полів виграє у ньому якусь

дивну ноту, тужливу і жалісну думку, а в шумі дерев, ніби співає душа того краю та його мешканців. У два ряди розтягнулися верби, виконуючи вірну сторожу над тим місцем вічного спочинку, а довгі коси їхніх віг то плачуть краплинами дощу, то під тягарем снігу, ніби під тягарем життя цього пригнуті, клоняться до землі, а то травневою зеленню свого листа сміються до весняного сонця. Там сплять наші померлі — а вірніше тіла їх сплять, — бо не смертельних їхніх душ не закриває жодна стіна, не в'яже простір, не дотикає біль, не печалить розлука. А якщо й залишилося якесь прагнення, — то хіба те одне, аби передусім «своїх» бачити тут на землі, виконуючих Божу волю, і в Його Любові прямуючих до тої країни повного щастя — до правдивої батьківщини, котра вже стала їх долею».

1941 р., липня 7. — 3 листа о. Климентія Шептицького до брата Станіслава Шептицького.

«Вчора поїхав до Прилбичів — на могилу коханих, дорогих Леосів [Леон і Ядвіга Шептицькі, розстріляні НКВД 27.09.1939 р.]. Зі мною був місцевий канонік о. Рудій. Разом із місцевим парохом у Прилбицькій садибі, над місцем, де лежать їхні останки, відправили цілий обряд поховання. Зібралось багато людей. Не можна тепер зробити ексгумацію, а тому потрібно відкласти до зими. На разі там в могилі будуть далі спочивати, і звичайний хрест з дерева встановили над їхньою домовиною. Пізніше перейшовся по садибі, будинкові. І серце моє обмивалося кров'ю. Деревця ще стоять, — липа, грушка, — але в домі страшна руїна: мури, дах залишилися, але в пивницю під кухню підклали міни і висадили все в повітря. В кімнатах абсолютно нічого не залишилося: ані меблів, ні архіву, ані образів (портрети наших дідів і прадідів, мальованих Мамою і т. п.) — все пропало. Підлоги встелені сміттям, більшовицькими газетами, їхніми книжками. Був і в каплиці: у крипти повно глини, домовини, здається, що всі, тільки з домовини Тата відірване віко. На полі, відразу обіч каплиці від сторони Прилбичів, колосальна яма, де був склад бензини і т.п.»

До уваги читачів!

Триває передплата на бюлетень «Агенція Релігійної Інформації» у 2004 році, яку можна оформити, починаючи з будь-якого місяця.

Вартість передплати:

1 місяць — 1грн. 35 коп.
3 місяці — 4грн. 05 коп.
6 місяців — 8грн. 10коп.

Якщо Ви вважаєте, що зміст нашого видання буде корисним для Вас, і бажаєте регулярно одержувати бюлетень «Агенція Релігійної Інформації» поштою на початку кожного місяця, то просимо оформити передплату у Вашому поштовому відділенні.

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
бюлетеня
«Агенція Релігійної Інформації»
33879

Ви можете знайти у Каталозі передплатних видань України на 2004 рік.

Періодичність виходу бюлетеня у 2004 році — один раз на місяць.
Зайдіть на пошту і підтримайте церковну пресу!

До уваги наших дописувачів

Редакція АРІ застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали, які подаються до друку.

Позиція редакції може не збігатися з думкою, що викладена в опублікованих матеріалах.

Редакція АРІ не зберігає і не повертає кореспонденцію, яка надходить на її адресу.

Блаженніший Любомир Гузар: «Призначення відновленого

Львівський банківський інститут НБУ та Асоціація банків Львівщини, відгукнувшись на державну пропозицію відзначення професійного свята (6 березня 2004 року президент України підписав указ про щорічне відзначення 20 травня Дня банківського працівника (Указ президента № 316/2004 від 6.03.04), запропонували провести День банківського працівника як свято ощадності. Такі свята щорічно відзначали в Галичині з 1927 року.

Важливу роль у пропаганді ідей ощадності на початку ХХ століття відіграла Церква. Так у цей час Митрополитий ординаріат Української Греко-Католицької Церкви доручав усьому духовенству підтримувати своєю участю і авторитетом мету діяльності товариства «Ощадність». Особливої ваги цим акціям й масовості надавав Митрополит Андрей Шептицький, авторитет якого серед народу і духовенства був беззаперечним. Він не раз звертався до українців краю з відозвами з приводу відзначення Дня ощадності, у яких зазначав, що суттю «ощадності є створення могутніх підойм народнього добробуту з малих, дрібних, щоденних змагань поодиноких

людей. Ощадність є кінцевим господарським принципом, який мусить бути приміненним, якщо має бути удержана господарська рівновага... цілого народу».

«День ощадності, — пояснює Блаженніший Любомир Кардинал Гузар, Глава УГКЦ, — відзначають не один день, а протягом періоду, який триває декілька тижнів. Його мета — навчити людей заощаджувати можливі засоби і творити з них власну економічну силу. Ми хочемо звернути увагу суспільства не тільки на заощаджування, але взагалі на потребу вміло управляти Божими дарами (фізичними, інтелектуальними, матеріальними і т. п., якими нас наділив Господь Бог. — прим. о. І. Я.)».

Інавгурація Дня ощадності відбулася 19 квітня 2004 року в Архієпископському соборі Святого Юра під час Молебня до Пресвятої Богородиці, який відслужив Блаженніший Любомир. У богослужінні взяли участь керівники і студенти Львівського банківського інституту та учасники Асоціації банків Львівщини. У проповіді Глава УГКЦ, зокрема, сказав: «Ви повинні вбачати в банківському служінні щось дуже шляхетне. Не

підтримуйте поширену думку, що в банку твориться несправедливість. Банківське служіння створює можливість людям жити згідно із своїми покликаннями і завданнями... Хочу запевнити Вас, що і Боже благословення є з Вами, якщо Ви з повним розумінням і в душі справедливості виконуєте своє завдання... Дай, Боже, щоб завдяки Вашій праці ми всі відчували свою належність до щасливих людей».

Упродовж цього місяця банківські працівники проводитимуть різнопланові акції, щоб відродити довір'я громадськості до банківської системи.

о. Ігор Яців,
прес-секретар Глави УГКЦ

Історична довідка:

У 20–30 роках ХХ століття на теренах Галичини (Західна Україна) та у м. Львові зокрема, існувала чимала кількість банківських установ (70–84 установи). З метою залучення коштів в українські ощадні установи, а також кооперативні та акційні банки для подальшого їх використання на розбудову українських кооперативів, українського промислу та сільського господарства — у містах і селах Схід-

НОВИНИ УАПЦ

Зустріч з духовними діячами мусульманства

В Українському центрі візантиністики і патрології пройшла зустріч директора центру архієпископа Харківсько-Полтавського УАПЦ Ігоря з керівниками київського ісламського культурного центру «Арайд». Було обговорено перспективи спільного дослідження ісламсько-християнських взаємин на терені Східного Середземномор'я й Південної України. Відбувся обмін друкованими виданнями.

Виставка різьблених хрестів у Харківському літературному музеї

Напередодні Страсного тижня в Харківському літературному музеї було відкрито виставку дерев'яних різьблених хрестів з Карпат і Прикарпаття. Виставку склала частина колекції напостольних хрестів, зібраної настоятелем Івано-Франківського ка-

федрального собору УГКЦ митрофорним протоієреєм Миколою Сімкайлом — власник колекції ласкаво згодився надати її для експонування в Харкові.

Виставка пройшла під духовною опікою єпископа Івано-Франківського УГКЦ Софрона Мудрого та архієпископа Харківського і Полтавського УАПЦ Ігоря Ісіченка.

На відкритті виставки виступили провідний науковий співробітник Харківського літературного музею Ольга Різниченко та архієпископ Ігор Ісіченко. Лунав аудіозапис Акафісту до Страстей Христових, відправленого єпископом Софроном Мудрим. Відповідаючи на питання численних журналістів, архієпископ Ігор відзначив, що виставка має засвідчити спільні цінності київської духовної традиції, що стали наслідком переживання хресної жертви Спасителя світу

народом, історія якого рясніє стражданнями й суворими випробуваннями. Спільний проект Івано-Франківської єпархії УГКЦ та Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ має євангелізаційний і водночас культуротворчий характер. Виставка працює в Харківському літературному музеї до 2 травня.

Дні пам'яті Симона Петлюри у Харківсько-Полтавській єпархії

З нагоди 125-річчя головного отамана УНР Симона Петлюри, уродженця Полтави, архієпископ Ігор видав указ про вшанування його пам'яті на канонічному терені Харківсько-Полтавської єпархії. Урочисті богослужіння пройдуть у Полтаві (6 травня), в Харкові та Києві (8–9 травня). Планується видати до цієї дати архієрейське послання, провести урочисту академію.

в Галичині Дня ощадності — творити власну економічну силу»

ної Галичини, починаючи з 1927 року, щорічно проводилися свята ощадності. Їх метою також було відзначити кращих банківських працівників та громадсько-суспільних діячів, причетних до розвитку банківської справи, а також акумулювати заощаджені кошти населення для розвитку українського національного виробника у складних умовах іноземного поневолення. Ці дні стали масовими святами та стимулом для подальшого розвитку як окремих учасників, так і товариств, об'єднань, установ. Перед проведенням цих свят товариство «Ощадність», що було створене у Львові 1926 року, зверталось до українців з патріотичними відозвами, закликаючи їх бути свідомими господарями, об'єднатися у спільній справі відродження української державності.

У день проведення Свята ощадності у кожному селі, містечку, місті Галичини організовувались збори, на яких виступали громадські діячі, кооператори, пропагуючи ідею ощадності. Поширювалась література на тему ощадності.

Важливого значення у пропаганді ідей ощадності надавалося церкві. Так, Митрополичий Ординаріат доручав

усьому духовенству підтримувати своєю діяльністю і авторитетом мету діяльності товариства «Ощадність», його ідеї, а також вступати в члени товариства та заохочувати вірних до цього, у проповідях роз'яснювати значення ідей ощадності, заохочувати вірних до їх реалізації через здійснення заощаджень в українських кооперативах чи інших кредитних установах.

Наприкінці 1930-х рр. ідея ощадності продовжувала залишатися актуальною в українському суспільстві. Більше того, заклик до формування ощадних збірок і внесків втілюється у створення Фонду господарської розбудови, який поступово стає «новітньою школою господарського виховання молодого покоління». Фонд господарської розбудови — це українська торгівля, промисел, фабрики, це праця для українців. Основою Фонду була масова ощадність, метою — розбудова торговельних і промислових підприємств суспільного (кооперативного) характеру.

Отож, банківські заклади й установи, які, крім власне банків, існували також у формі кас взаємодопомоги, позиково-ощадних кас у містах і селах західного регіону (у більшій мірі у Га-

личині) додавали українцям віри у власні сили, у творення самостійних економічних інституцій, у досягнення свободи політичної через самостійність економічну.

У 30-х роках ХХ ст. у Закарпатті також відзначалися Дні ощадливості. При відзначенні цих днів йшов процес агітації до формування кредитних спілок, до вкладення заощаджень в ощадні каси. Активну роль у цих акціях брала греко-католицька Церква. Такі ж заходи проводилися в місцях компактного проживання українців у Словенії, Хорватії, Боснії (тодішня Югославія).

Після Другої Світової війни українська діаспора у Канаді, США, Бразилії відновила традицію святкування днів ощадності, в процесі яких пропагувався ощадливий спосіб життя, потреба в організації власних кредитних установ.

Зараз дні ощадності святкують у Франції, Німеччині, в окремих областях Італії, а також у Болгарії. Відновлено їх святкування у Словенії та Боснії. Метою святкування днів ощадності є посилити довіру до банків, мотивувати громадян здійснювати заощадження та зберігати їх у банках.

Володимир Стретович нагороджений медаллю Патріарха Мстислава

В день народження Патріарха Мстислава, 10 квітня 2004 р., архієпископ Ігор видав указ про нагородження медаллю Патріарха Мстислава народного депутата Володимира Стретовича, голови Християнсько-Демократичного Союзу. Медаль Патріарха Мстислава встановлено як почесну нагороду Української Автокефальної Православної Церкви згідно з рішенням Архієрейського собору з дня 26 лютого 1998 р. на вшанування пам'яті Патріарха Мстислава й для заохочення продовжувачів традицій Патріарха Мстислава на полі соціального служіння християнина.

З огляду на значний досвід політичного захисту Української Церкви в польському сеймі, який мав Патріарх Мстислав у міжвоєнний період, та на його успіхи в розбудові Української Церкви у вільному світі після другої світової війни медаль Патріарха Мстислава вручається полі-

тика м та громадським діячам за активне християнське служіння в світі, за захист православної віри і Христової Церкви в Україні. Нагородження медаллю Патріарха Мстислава відбувається раз на рік 10 квітня, в день його народження.

Медаль Патріарха Мстислава вручалася двічі: 1998 р. — п. Сергієві Головатому, 1999 р. — п. Славі Стецько. Спархіяльна рада Харківсько-Полтавської єпархії 28 січня 2004 р., підтримана членами Патріаршої Ради, що лишилися вірними УАПЦ, ухвалила відновити нагородження політичних діячів медаллю Патріарха Мстислава. Тоді ж було ухвалено присудити медаль Патріарха Мстислава за 2003 р. народному депутатові України Володимир Стретовичу за його активну політичну діяльність на захист релігійних прав і свобод громадян України, за послідовне обстоювання ним християнських ідеалів у політичній діяльності.

Прес-центр Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ

Душпастирський візит Глави УГКЦ до Одеси

23-27 квітня 2004 року проходив душпастирський візит Блаженнішого Любомира Кардинала Гузара, Глави Української Греко-Католицької Церкви, до м. Одеси. Програма візиту передбачала: 23 квітня — відвідини парафії в с. Агафіївка; 24 квітня — зустріч з представниками Одеської обласної ради, посвячення хреста на місці будівництва храму у м. Южне; 25 квітня — відвідини недільної школи в Одесі та зустріч з дітьми, Архієрейська Літургія у костелі Успіння Пресвятої Богородиці, зустріч з мирянами, зустріч зі священниками Одесько-Кримського екзархату; 26 квітня — зустрічі з представниками Одеської міської адміністрації; прес-конференція для журналістів (каплиця костелу Успіння Пресвятої Богородиці); відвідини громади у м. Іллічівськ; 27 квітня — зустріч з керівництвом морського порту.

Прес-секретаріат Глави УГКЦ

Івану Сколоздрі — 70

«Й донині ми не розкрили феномена цього митця. Бо Іван Сколоздра має свою філософію життя. Покликаний Богом до творчості, він не має іншого укладу, як малювати, творити. Його життя — це творчість. І його роботи нагадують нам, що не залізнична магістраль, не технічний прогрес, не урбанізація і не економіка визначають наше буття. Наше буття визначає духовність і такі по-статі, як Іван Сколоздра».

Василь Откович

14 квітня в залах Музею етнографії та народного промислу Інституту народознавства Національної академії наук України вітали видатного митця Івана Сколоздру. Завдяки творам цього художника мистецтво України, репрезентоване на багатьох міжнародних виставках, вкотре дивує своєю яскравістю, оригінальністю і самобутністю.

Ця виставка — чергова з ряду багатьох експозицій в музеях України та закордону — має проте свою специфіку: присвячена 70-річному ювілею художника, вона дає можливість простежити еволюцію його творчості.

Окрім картин на склі в експозиції представлені ряд скульптурних композицій (адже митець розпочинав з ліплення), які вражають своєю щирістю, поетичністю і життєвістю. *Малярство ж на склі* дало можливість автору створити галерею образів надзвичайно близьких до природи, звичаїв та обрядів, пісень та легенд, побуту та традицій, мови і релігії — усього того, що складає сутність нашого народу.

Якщо говорити про враження від виставки загалом, то вона настільки цілісна і гармонійна, як українська

пісня, як візерунок на писанці. Подібність робіт художника до писанок — соковитістю кольорів, лаконічністю та символікою образів підкреслила у своєму виступі та віршах, присвячених художникові, поетеса з Києва Тетяна Домашенко.

Людиною, яка в своїх роботах відтворює нашу історію, нашу незнищенність і нашу віру в себе, назвав Івана Сколоздру директор інституту народознавства Степан Павлюк. «Мало кому вдалося настільки увібрати у себе народні традиції і відобразити їх через *малюнок на склі*, відобразити наше буття, його потреби й ідеї, як цьому художнику».

Ювіляра вітали голова Львівського обласного об'єднання «Просвіта» Ярослав Пітко; старший науковий співробітник відділу народного мистецтва Інституту народознавства, доктор мистецтвознавства Раїса Захарчук-Чугай; голова Львівської організації «Національна спілка художників України» Олег Микита, професор Лев Войтович та інші діячі культури України.

Чудовим подарунком усім шанувальникам творчості митця став альбом робіт Івана Сколоздри видавництва «Духовна вісь». Альбом презентувала член редколегії видання Ганна Гарбовська.

Автор першого альбому про художника директор Львівського коледжу ужиткового мистецтва ім. Івана Труша кандидат мистецтвознавства Василь Откович, пригадавши попередні виставки митця (зокрема, виставку в Києві, організатором якої він був) наголосив, як високо оцінили творчість тоді ще маловідомого Івана Сколоздри відвідувачі виставки, серед яких — такий тонкий поціновувач народного мистецтва, така знакова по-стать нашої культури, як Іван Гончар.

Голова Львівського відділення спілки народних майстрів України Зе-

новія Краковецька вручила ювіляру диплом за вагомий внесок в скарбницю українського мистецтва, підписаний народним художником України Володимиром Прядком.

На честь ювіляра пролунали пісні у виконанні Яринки Смиртиги, учениці Львівської класичної гімназії, та бандуристки Наталки Куциняк, студентки Львівського музичного коледжу ім. Станіслава Людкевича.

Сам художник зауважив: «Мені пощастило народитися в час, коли країна була багатою на традиції та культуру. Ще від своєї бабусі я чув настільки прекрасні казки, що й досі я малюю їх у своїх творах. І я виріс на цій культурі. Моїми університетами було моє село: пісні, вечорниці... Я просто всмоктував з дитинства все це: зелені свята, вишиванки, писанки, гаївки. А як приходила Коляда — це був цілий університет: ми робили іграшки, вчилися колядувати — це було надзвичайно. Саме тут я увібрав у себе звичаї, неписані закони нашого народу, навчився шанувати і вирізати прекрасні людські якості. І все це: нашу культуру, звичаї, закони, за якими жили наші предки, я прагнув відобразити у своїх творах. Я зробив те, що мені підказувало моє серце і сумління».

Маляр ікони «Богородиця Одигітрія» із Мражниці

Нещодавно у Львівському музеї історії релігії відбулася спільна виставка ікон з музею «Дрогобиччина», приватної колекції і Львівського музею історії релігії, реставрованих львівським художником Левком Скопом та презентація його книги «Маляр ікони «Богородиця Одигітрія» із Мражниці».

І виставка, і книга дають можливість познайомитись з автором ряду чудових ікон написаних на зламі XVI-XVII століть. Маляр ікони «Богородиця Одигітрія» із Мражниці народився, ймовірно, на початку останньої чверті XVI ст. На теренах Перемишльської єпархії. Тут він навчався церковному малярству у найповажнішому на той час художньому осередку, який згодом перенесли до Самбора, де й утворилася Самбірська школа іконопису. Його вчителями були досвідчені іконописці, серед яких найбільш визначна постать — видатний український художник Федуско. Самбірська школа іконопису формувала самотутніх майстрів, які творили феномен українського мистецтва в контексті інших культур християнської Європи.

Під час навчання в осередку майстер фахово осягнув професійні навички церковного малярства, та ще з молодих років виробив власну неповторну манеру живопису, яку не зрадив до кінця життя. Творча індивідуальність талановитого художника не змогла втримати його у самбірському осередку, хоча саме тут йому було фінансово вигідно працювати, адже у Самборі розташовувалася резиденція Перемишльських єпископів і був шанс отримати краще замовлення.

«Спас Нерукотворний»
(кін. XVI ст., с.Риків)

Однак, молодим, але вже професійно підготовленим малярем, він їде із Самбора у пошуках індивідуальних замовлень та самостійного творчого життя.

«Богородиця Одигітрія з похвалою»
(друга пол. XVI ст., Мражниця)

Зараз важко сказати, чи одразу його осідком став Дрогобич, але вже ранні роботи свідчать, що ще замолоду він стає знаним церковним малярем цього міста. Про його популярність говорить велика кількість ікон, які походять з сіл біля Дрогобича (Медвежа, Рихтичі, Лішня та інших). З часом його слава розійшлася по всій Перемишльській єпархії й у нього почали замовляти ікони з таких віддалених від Дрогобича міст і сіл, як Сколе, Зубриця, Ільник. Всі твори зберігають неповторний стиль майстра. Водночас дуже важливо те, що його ікони мають молитовну силу, яку отримали від побожної людини, знавця християнських традицій українського народу.

Помер майстер, ймовірно, у 1636 році, розпочавши комплексне оздоблення Воздвиженської церкви у Дрогобичі, плануючи створити новий іконостас та монументальні розписи вівтарної частини. Роботи ці завершили, вірогідно, його учні. З цього іконостасу збереглася ікона майстра «Христос з деісусним чином» та незавершений живопис на дошках апостольського ряду.

Більше трьох десятків зараз відомих ікон майстра (а це, очевидно, далеко не всі його роботи) говорять, наскільки самотутнім був цей маляр.

Своїм відкриттям для українського та світового загалу нині цей майстер

завдячує художникові-реставратору, старшому викладачеві Львівської академії мистецтв на кафедрі сакрального мистецтва Левку Скопу, якому днями виповнилося п'ятдесят років. На урочистостях з нагоди відкриття виставки, він наголосив: «Феномен кожної національної культури починається з художників».

Директор Львівського коледжу ужиткового мистецтва ім. Івана Труша кандидат мистецтвознавства Василь Откович підкреслив значення вивчення ікони: «Колосальна праця великих сподвижників: Павла Жолтовського, Віри Свенціцької, Григорія Логвина, Володимира Овсійчука та інших увічнюється вже окремими дослідженнями. Ми сьогодні не говоримо про галицьку ікону загалом, ми маємо можливість говорити про окремих майстрів, про окремі школи. І все, зроблене вищеназваними дослідниками ікони не пропало марно, а знаходить своє продовження».

«Зішестя Святого Духа»
(поч. XVII ст., м. Сколе)

Я вірю в те, що є молоді сили, які будуть працювати над іконою, розвиватимуть нашу галицьку мистецтвознавчу школу дослідження ікони».

Такого плану виставки та розвідки, присвячені одному майстрові, мали б стати традиційними, щоб ми знали більше про окремі особистості, які і визначали основні етапи в історії української культури, адже лише правдиво національне мистецтво складає основу світової культури.

Джеймс Кавіцель у ролі Христа

25 квітня виповнилося рівно два місяці від початку світової прем'єри фільму «Страсті Христові», який, — без перебільшення, — став найбільшою мистецькою сенсацією року, і, — про це можна твердити з усією впевненістю, — назавжди увійшов у скарбницю всесвітнього кінематографа. Вперше фільм вийшов на широкий екран, нагадаємо, 25 лютого, в перший день Великого Посту у католицькій Церкві.

На Україну і до Львова, зокрема, фільм децю припізвився. Лише невелика частина глядачів змогла переглянути його ще в часі Посту, буквально в останні його дні, коли його актуальність була особливо гострою. Але і після Великодня фільм продовжує збирати у Львові повні зали, в яких неозброєним, так би мовити, оком помітно явне переважання глядачів молодого і навіть юного віку.

В ці дні польське інформаційне агентство **КАІ (Katolicka agencja informacyjna)**, що спеціалізується на висвітленні релігійної тематики, опублікувало висловлювання на цю тему своїх єпископів. Нагадаємо, Польща, де прем'єра «Страстей Христових» відбулася майже одночасно із всесвітньою прем'єрою у США (а саме — в перших числах березня), значно випередила в цьому плані інші європейські країни, в тому числі такі традиційні форпости католицької віри, як Франція та Італію, — ці країни, з огляду на так звану «конт-

Польські єпископи коментують

раверсійність фільму», про яку на той час багато говорилося в пресі, зважились на його демонстрацію лише на початку квітня.

За словами *примаса Польщі кардинала Юзефа Глемпа*, «Страсті» — це фільм, який ставить новий виклик перед майбутніми екранізаціями життя Ісуса Христа. Прелат похвалив авторів фільму за досконале знання Євангелія. За його словами, показані у фільмі терпіння Ісуса і жорстокість його катів покликані підкреслити, що це не була звичайна, навіть на тодішні часи, смерть, але взяття на себе всіх терпінь і гріхів цілого світу.

«Цей фільм говорить про перемогу над ненавистю силою любові до власних ворогів, говорить про змагання зі злом, яке є жорстоким, цинічним, здатним знущатися, а потім умивати руки. Для людини, яка знає Євангеліє, це велике пережиття. Вважаю цей фільм великим, попри те, що його важко переглядати спокійно», — сказав Юзеф Глемп. За його словами, цей фільм спроможний спричинитися до кращого пізнання Євангелія і усвідомлення надісторичності Христової місії.

«Цей фільм спонукає до переосмислення і роздумів; показуючи у надзвичайно реалістичній манері муку Христа, він є важким, але одночасно добре відтворює одвічну драму людини в сутичці з дияволом, як космічне змагання добра зі злом».

Митрополит Гнезненський архієпископ Генрик Мушинський вважає, що «Страсті» вірно передають «ідею Спасіння» через муки, смерть і Воскресіння Христа. За його словами, «фільм, прочитаний, згідно з наміром режисера», який прагне наблизити це послання до глядача, спроможний спричинитися до кращого розуміння Євангелія і наближення до Бога.

Ключем до належного прочитання послання «Страстей» є, за словами архієпископа, цитата з книги пророка Ісайї (53,4-5): «Він був поранений за гріхи наші, роздавлений за беззаконня наші. Його ранами ми вилікувані», винесена в епіграф фільму, а також ретроспективні образи з життя Ісуса

(актор Джеймс Кавіцель), показані у фільмі: починаючи від Його дитинства і до Тайної Вечері та встановлення Євхаристії. За словами архієпископа, суть розуміння фільму полягає не в питанні «Як все це було насправді?», а в питанні, яке глядач отримує нагоду поставити собі — про значення муки, смерті і Воскресіння Христа для його власного спасіння.

За словами *митрополита Катовицького, архієпископа Дам'яна Зимонія*, великого значення у фільмі Гібсона набувають більш, ніж виразні, кінематографічні засоби. Тут — сцени катувань, які здатні справді шокувати глядача. Попри те, звертає на себе увагу факт, що дуже багато людей говорить про надзвичайно глибоке пережиття цього фільму і про те, що він мав позитивний вплив на їхні думки і релігійність.

«Фільм не тільки проникає до серцець віруючих, але й допомагає зрозуміти євангельське послання людям, яким незнайома благодать віри, дозволяє нам збагнути, що означає віра, надія, любов», — зазначив *військовий капелан польських збройних сил Славоу Лешек Глодзь*. — «Треба пам'ятати також, що дуже нелегким завданням є переказати суть Євангелія, показати зраду, любов і прощення, а водночас велике терпіння. Терпіння у «Страстях» не демонструється заради самого терпіння. Кожен, кому дана благодать віри, розглядає муку Христа в категоріях надприродних».

«Страсті Христові» — виражені мовою сучасних мас-медіа і тому є твором, що змушує до роздумів», — вважає *єпископ Ельцький Єжи Мазур*. «Фільм зберігає традицію Вселенської Церкви, акцентуючи на страстях Господніх. Його ідея є ясною: спасіння прийшло через Хрест — через любов до ворогів. Звідси маємо приклад, щоб перемагати зло добром», говорить єпископ.

Виведення на перший план «любви Бога — дару муки Сина Божого за спасіння світу», а також виразний показ співтерпіння Матері Божої (акт-

фільм «Страсті Христові»

риса Майя Моргенштерн), постать Симона Киринейського, який допомагає Ісусові нести хрест, рівно ж як і постать Марії Магдалини (Моніка Белуччі), «яка є символом сили прощення гріха», чинять те, що фільм «змушує до глибоких роздумів над життям і нашим ставленням до Бога. Це таємниця, за якою стоїть дійсність нашої віри».

У «Страстях», на відміну від інших сучасних фільмів, жорстокість не викликає агресії, але зворушує і потрясає. Вона є кінематографічним засобом, використаним згідно з євангельською дійсністю. Вона описує те, що віруючі у «Символі віри» виражають словом: «... і страждав...».

«Фільм впроваджує в атмосферу молитви і контемпляції. Це велике духовне пережиття, що наближає до Ісуса, який, як Син Божий, зносить жорстокі терпіння з любові до людини і до власних ворогів». «Страсті» стануть, поза всяким сумнівом, переломним твором в кінематографії, що займається біблійною тематикою. Єпископ зазначив, що, за його словами, закиди щодо антисемітизму фільму є безпідставними. «Постанови II Ватиканського собору, дотичні до антисемітизму — цілком ясні і фільм їх не переступає».

«Так найчастіше гинуть невільники, позбавлені будь-яких людських

прав», говорить про показані у фільмі драстичні сцени розп'яття *ченстоховський єпископ-помічник Антоній Длугош*. За його словами, фільм показує реалію Христової муки «з усією жорстокістю тих часів», а тематично фільм відповідає на слова Ісуса, сказані Никодимові: «*Бог бо так полюбив світ, що Сина свого єдинородного дав...*», а також на слова «*Бог є любов*», сказані св. Іваном, що дивився на вмираючого Ісуса. Сучасний глядач, який з жахом оглядає Муку Господню, показану в «Страстях», має змогу зауважити, наскільки вразливішою стала людська психіка за дві тисячі років євангелізації: «Те, що для сучасників Ісуса було нормою, сучасний глядач переживає як жах і шок».

«В мене було враження, що власне так все і відбувалося. Дуже добре показана тайна Господньої муки. Справді, у фільмі багато жорстокості, але ж хіба тут не зібране терпіння цілого світу?» — каже *єпископ-помічник варшавської архієпархії Тадеуш Пікус*.

Торунський єпископ-помічник Юзеф Шамоцький зазначив: «Цей фільм не збуджує негативних почуттів. Навпаки, попри драстичні образи, сповнює душу спокоєм і прагненням стати кращим. У нас самих під час сеансу добро перемагає над злом.

За словами єпископа, фільм

В ролі Марії — Майя Моргенштерн

відкриває можливість замислитися над власною недосконалістю і прихованим в серці людини прагненням любити, яке можна віднайти в таємниці хреста. Адже перед прихованим злом і особистою слабкістю охоронити людину може тільки Бог: «Я вдячний авторам за цей твір, що в такий професійний спосіб передав дух муки і смерті Ісуса. Тим самим, фільм Мела Гібсона, як жодний досі, вказав могутність об'явленої Божої Любові, що спасає людину, загублену в гріхах і занурену у свої власні і чужі немочі».

З польської мови переклала Зоряна Курдина

Кадри з фільму «Страсті Христові»:

1 — італійська актриса Клаудія Геріні в ролі Клавдії Проклес, дружини Пілата; 2 — Симон Киринейський (актор Ярець Мерц) допомагає Ісусові нести Хрест; 3 — Марія і Ісус-тесля (ретроспективна сцена з часів укритого життя Господа); 4 — Марія Магдалина (Моніка Белуччі) на Голгофі; 5 — Магдалина, Мати Божя і апостол Йоан біля підніжжя Хреста; 6 — Лука Ліонелло в ролі Юди.

НОВИНИ З ВАТИКАНУ

У своєму посланні до Папського комітету історичних наук, якому цього року виповнюється 50 років, Святіший Отець Іван Павло II підкреслив важливість достовірного і об'єктивного вивчення історії.

Папа, зокрема, наголосив, що служителі Церкви повинні бути зацікавленими в отриманні чітких історичних знань і Церква не повинна ніколи боятися розкривати правду.

«Історичне дослідження, вільне від упередження і таке, що ґрунтується на науковій документації, відіграє виняткову роль в подоланні бар'єрів між народами», — відзначив Святіший Отець у своєму посланні на ім'я президента Папського комітету преосв. Вальтера Брандмюллера.

Папа також пояснив, що перегини

в інтерпретації історії можуть призвести до виникнення ворожнечі між народами, викликаючи нову напруженість і зберігаючи старі конфлікти.

Урочисте засідання, присвячене 50-річчю Папського Комітету історичних наук, відбулося у палаці Апостольської канцелярії у Римі 16 квітня під головуванням держсекретаря кардинала Анджело Содано.

Ідея створення Комітету історичних наук належить Папі Льву XIII, який для цього у 1879 р. відкрив Ватиканський архів для дослідників. За Папи Пія XI, у 1938 р., вперше представники Ватикану брали участь у науковому конгресі Історичних комітетів сучасних держав.

А коли в 1955 р. черговий конгрес зібрався в Римі, Папа Пій XII дав роз-

порядження створити особливий Комітет історичних наук Святого Престолу, повідомляє радіо «Ватикан».

***

Папа Римський Іван Павло II не прийняв запрошення вдруге відвідати центральну синагогу Рима, яка наступного місяця відзначить свій ювілей, але він скерує на урочистості в якості свого представника високопоставленого італійського кардинала, повідомила газета «Haaretz» з посиланням на джерело у Ватикані.

Як повідомляється, Святіший Отець Іван Павло II прийняв рішення не порушувати повторно появою в синагозі «унікального та історичного» характеру свого візиту у 1986 р., який став першим в історії візитом Папи

Ізраїль

Фільм Мела Гібсона «Страсті Христові», який користується надзвичайним успіхом в країнах Азії, може невдовзі з'явитися і в прокаті Ізраїлю. Керівник тель-авіавської компанії «Сінематік» заявив на хвилях ізраїльського радіо, що його компанія має намір показати фільм у найближчі три місяці.

Якщо показ матиме місце, це буде прем'єра «Стастей» в цій близько-східній країні, оскільки досі в Ізраїлі

Про особливості прокату фільму

не знайшлося дистриб'ютора для останнього фільму Гібсона.

Як відомо, у США фільм викликав сильну критику впливових єврейських організацій, які звинуватили його в антисемітизмі. Показ фільму в Ізраїлі супроводжуватиметься дебатами з істориками і релігійними лідерами.

Філіппіни

У східноазіатському регіоні найбільшим успіхом фільм «Страсті Христові» користується на Філіппінах. Тут, ще до офіційної прем'єри на початку квітня, піратські копії фільму на DVD та CD-ROM переглянуло величезне число людей.

За словами вуличного продавця з Маніли, повідомляє католицьке прес-агентство Азії (Ucanews) фільм купували у величезних кількостях пред Страсним Тижнем. Піратське DVD коштує тут 70-100 песо (1-1,35 євро).

Успіху фільму, без сумніву, сприяло і те, що єпископи країни офіційно висловились на його користь. Зокрема, єпископ Фернандо Капалла, архієпископ міста Давао і президент Єпископської Конференції Філіппін, закликав усіх людей, «незалежно від конфесії», переглянути цей фільм, щоб дізнатися про страждання, що їх

Христос витерпів для спасіння людства. Архієпископ Манільський Гауденсіо Розалес також закликав до перегляду, однак, рекомендував батькам не дозволяти дивитися фільм дітям.

Китай

У великих містах Китаю надійшли в продаж DVD-копії фільму з англійськими субтитрами. За деякими свідченнями, чимало людей, які спочатку придбали фільм лише з метою вдосконалення своєї англійської мови, згодом поверталися у кіоск з проханням дати їм «ще щось про християнство».

Напередодні Великодня фільм демонструвався також у церкві Непорочного Зачаття в Пекіні — кафедральному соборі даної єпархії.

Деякі священники, втім, висловили занепокоєння з приводу того, що молоді люди часто переглядали фільм без супроводу підготовлених осіб, які могли б їм пояснити значення мук, прийнятих Христом з любові до людей.

Південна Корея

У Південній Кореї, де фільм вийшов на екран 2 квітня, за перші три дні його переглянули понад 70 тисяч глядачів.

Римського до синагоги. Представник Ватикану заявив, що прийняте рішення жодним чином не пов'язане ані з політикою, ані зі слабким здоров'ям Папи.

У короткій заяві прес-секретар Ватикану Хоакін Наварро-Валс відзначив, що 23 травня, коли єврейська спільнота Рима відзначатиме 100-річчя спорудження синагоги, Івана Павла II на урочистостях буде представляти глава Італійської єпископської конференції кардинал Камілло Руїні, якого супроводжуватиме керівник ватиканської комісії у справі релігійних відносин з іудаїзмом кардинал Вальтер Каспер.

«Мені дуже шкода, — сказав головний рабин Рима Рікардо ді Сеньї в інтерв'ю інформаційному агентству ANSA після заяви Ватикану. — Але ми будемо раді представникам Папи».

Протягом усього свого 25-понтіфікату Іван Павло II прагнув поліп-

шення стосунків між католиками та євреями. У 1986 р. під час відвідин центральної римської синагоги, він назвав євреїв «нашими старшими братами». У 2000 р., за кілька років після того, як Ватикан встановив дипломатичні відносини з Ізраїлем, Папа Римський відвідав цю країну з офіційним візитом.

***

У Ватикані пройшов продаж нової серії монет євро із зображенням профілю Івана Павла II. Вартість одного комплекту з 8 монет становила 21 євро. Продаж монет, які виходять щороку невеликими серіями і користуються винятковим попитом серед нумізматів, був організований поблизу базилики св. Павла-поза-мурами.

Минулого року серія монет була розкуплена за один день, тепер для цього знадобилися лише дві години, повідомляє агентство Zenit.

Ватиканський астроном вивчає «десяту планету»

Один з провідних працівників ватиканської обсерваторії брат-єзуїт Гай Консольманьо був призначений членом міжнародної комісії астрономів, яка визначить, чи можна вважати нещодавно відкрите тіло планетою Сонячної системи.

Седна — таку назву отримав об'єкт, відкритий нещодавно американськими астрономами, — найвіддаленіше від Сонця небесне тіло, яке обертається навколо нього. Досі вченим не вдалося домовитись стосовно того, чи вважати Седну планетою чи астероїдом. За словами брата Консольманьо, віддаль від Седни до Сонця становить 8 млрд. кілометрів, що удвічі більше, аніж від найвіддаленішого з відомих раніше об'єктів системи.

«Раніше в науковому співтоваристві не було жодної робочої групи, яка б займалася планетами, оскільки за останні 70 років не було відкрито жодної планети, — розповів брат Консольманьо в інтерв'ю агентству CNS. — З цієї ж причини не існує і чіткого визначення, що таке планета».

Комісія, яка визначить статус Седни, була сформована Міжнародним астрономічним союзом (МАС), організацією, до складу якої входять представники близько ста держав, включаючи Ватикан. Комісії слід випрацювати критерії, які визначають планету, а також встановити, чи відповідає цим критеріям Седна.

Седна розташована утричі далі від Сонця, ніж остання з відкритих раніше планет — Плутон. Один оберт навколо Сонця займає 10 тисяч земних років, а оберт навколо своєї осі — близько 40 годин.

В даний час між астрономами світу немає згоди з приводу того, які небесні тіла можна вважати планетами, а які — ні. Деякі вчені переконані, що планетою не можна назвати навіть Плутон. Однак, за словами брата, МАС все-таки вирішив закріпити за Плутоном статус планети. Брат Консольманьо розповів, що якщо Седна буде визнана планетою, їй, за традицією, буде присвоєно нове ім'я — ім'я бога чи богині римської міфології, а якщо ні, збереже за собою ім'я ескімоської богині, яке їй дали вчені з NASA, що відкрили її.

«Страсті Христові» в країнах Азії

Малайзія

У Малайзії фільм «Страсті Христові» офіційно заборонений для прокату як у кінозалах, так і для приватного перегляду, наприклад, у церквах. Як оголосило місцеве Бюро кінематографічної цензури, причиною заборони є «релігійна чутливість» громадян. Країна, де домінуючою релігією є іслам (60% громадян), Малайзія має за правило забороняти кожен фільм, де зображаються пророки.

Згідно з Кораном, Ісус Христос є великим пророком, — тому те, що фільм заборонено для показу — цілком логічно, стверджують відповідальні особи у Куала-Лумпурі. Заборону рівно ж накладено і на мультфільм «Принц Єгипту», в якому розповідається про Мойсея, якого мусульмани визнають як пророка Мусу.

Керівники протестантської та католицької спільнот Малайзії висловили жаль стосовно рішення офіційно заборонити для показу фільм «Страсті Христові». Поза тим на вулицях малайзійської столиці продаються піратські копії фільму за ціною, що лише трохи перевищує півтора євро.

Запрошені на передпрем'єрний показ кардинал Стефан Кім Су-гван і архієпископ Сеульський Нікола Шеонг Джін-су, похвалили фільм, зазначивши, що він відкриває для християн шанс замислитися над духовним значенням Страстей і піти за Христом. Як зазначає секретар комісії у справах соціальних комунікацій Єпископської Конференції країни о. Ігнатіус Кім Мін-су, фільм являє собою «добрий матеріал для катехизації».

Розділ підготувала
Зоряна Курдина

СТАТТЯ

*Кардинал Вальтер Каспер,
префект Папської Ради сприяння християнській єдності*

Православ'я і Католицька Церква: 40 років після оприлюднення Декрету II Ватиканського Собору про єкуменізм «Unitatis redintegratio»

(Закінчення. Початок див. №3 API)

(...) Вищесказаним ми трохи зазирали в майбутнє. Часом, все вищесказане може здатися декому утопічним чи теоретичним. Насправді, в плані людському, шлях до повного церковного сопричастя є ще нелегким. Тому в останній частині цього виступу ми хотіли б поміркувати над можливими проміжковими заходами. Ми ставимо собі питання: що можемо ми конкретно зробити сьогодні для досягнення цієї мети? Я не маю наміру пропонувати якусь точну програму, мені вистачить і п'яти пропозицій. Однак, частково, це може вам здатися чимось далеким від місцевих реалій. Проте, те, що я кажу, випливає з досвіду, пройденого в інших місцях. Чому ж це не могло б здійснитися й тут, за доброї волі обох сторін — «mutatis mutandis»? Заповідь Христова зобов'язує нас відважитися сміливо започаткувати нову справу.

По-перше, ми повинні перемогти забобони і відмовитися від полеміки. Стійкі забобони і ідеї-кліше, які глибоко вкоренилися, є в обох сторін; вони існують у католиків і православних. Вони й далі передаються через необережні вислови, в журналах і книгах. Однак, при уважнішому розгляді, у більшості випадків вони не відповідають дійсності. Згідно традиційному випробуванню сумління перед Сповіддю, людина повинна запитати себе: чи говорив я погано про інших? Ми повинні запитати це навіть тоді, коли мова йде про інші Церкви. Заборона наклепницького друку, який порушує восьму заповідь, виявилася б в інтересах обох церковних управлінь.

Видається нормальним, що між Церквами, подібно до того, як це відбувається в «нормальному» житті, виникають проблеми, напруженість і непорозуміння. Всі ми — грішники, і з обох сторін однаково робимо помил-

ки. Католики й Ватикан також не без помилок. Однак, якщо щоразу, коли інший помиляється, ми вступаємо у відкриту полеміку, — ми приносимо користь лише світським журналістам і тішимо тих, кого цікавить не Церква, а лише те, як «продати сенсацію». У такому випадку Церква не досягає нічого, а лише втрачає. Бо така полеміка приносить шкоду престижу обидвох Церков перед широкою громадськістю і приводить в сум'яття вірних. Так само, неможливо вирішити проблеми, коли через кожну помилку другого обривається діалог. Необхідно спілкуватись саме тоді, коли виникають проблеми. Відмова від діалогу не допоможе розв'язанню проблем.

Під час візиту Румунського Патріарха Феоктиста (2002 р.) Папа Іван Павло II закликав подумати про те, чи можливо і яким чином запровадити постійні міжцерковні інституційні структури для регулярного обміну інформацією і консультаціями.

Протягом першого тисячоліття між Римом і Константинополем для цього існувала установа «Апокрисарія» — щось на зразок уповноваженого посла. Щось подібне повинно існувати і сьогодні, щось на зразок «гарячої лінії», якою можна було б терміново і коротко повідомляти про проблеми для уникнення непорозуміння, які можуть виникнути, і для швидкого подолання непорозуміння, які вже виникли.

По-друге, недостатньо лише усувати непорозуміння і забобони, треба також сприяти двосторонньому позитивному розумінню. Ми замало знаємо одне одного. Протягом тривалого історичного процесу Церкви Сходу і Заходу жили окремо; нині вони повинні знову жити разом і сприяти взаємним розумінню і повазі. Для досягнення цього нам потрібний не

лише «єкуменізм у верхах» і обговорення експертів; ми потребуємо «життєвого єкуменізму» на місці. Ми повинні вчитися краще знати, розуміти і цінувати одне одного. Але це можливо лише тоді, коли ми зустрічаємося одне з одним, коли ми простягаємо руку одне одному і дивимося у вічі.

Ми вже немало досягли. В енцикліці «Ut unum sint» («Щоб всі були одно») Папа Іван Павло II говорить, що плодом попереднього єкуменічного діалогу було розкриття братерства всіх християн (№42). Уже сьогодні, не йдучи проти сумління чи якогось канону церковного права, ми могли б робити значно більше, ніж звичайно робимо, починаючи з найпростіших речей: взаємного привітання і відвідування, запрошення один одного на свої свята; спільної участі в похоронах, вияву дружнього ставлення як у біді, так і в радості; взаємодопомоги в потребі. Досить бути заповзятливим, а любов — винахідлива.

На «вищому рівні» ми вже відновили деякі важливі види церковного спілкування першого тисячоліття: обмін візитами і чергові привітання між Папою і Патріархами. І це — не лише дипломатичні вияви ввічливості. Це — важливі церковні події.

Попри те, я хочу нагадати про обміни, які відбуваються між монастирями і духовними центрами. Не випадково в енцикліці 1995 р. «Orientale Lumen» («Світло Сходу», 9-16) Папа Іван Павло II підкреслив значення чернечого життя для Східних Церков. На щастя, деякі такі обміни вже відбуваються. Назву хоча б монастирі Гроттаферрата, Шевтонь, Бозе, Нідералтайх і, особливо, — Барі з гробницею святителя Миколая Чудотворця.

Слід було б прийняти те, що вже досягнуто і втілити його в життя. Передусім це стосується вчення II Ва-

тиканського Собору, багатьох виступів Святішого Отця про екуменізм і результатів роботи Змішаної Міжнародної Богословської Комісії. Можна лише дивуватися з того, як багато вже було досягнуто, але як мало з цього увійшло в життя Церкви. Ми повинні покласти початок процесу сприйняття всього цього: в катехизмі, в проповіді, у вихованні дорослих, в богословській освіті і на курсах вдосконалення для клиру.

По-третє: єдність Церкви — це єдність в істині; повне спілкування неможливе без згоди в догматичних питаннях, які все ще стоять перед нами, і перш за все — у питанні Петрового служіння. Тому слід якомога скоріше відновити міжнародний богословський діалог. Обмін і спільна робота між богословськими факультетами, академіями та інститутами також має велике значення. Папська Рада сприяння християнській єдності за останні роки значно посилила цей аспект. Поза тим, є хороші контакти з Мінськом і Києвом, Белградом і Софією, а також, — хоч поки що слабкий, — зв'язок із Москвою.

Ще залишається чимало роботи в історичному плані. У наших Церквах ще живі спогади про болісні події минулого, які обтяжують наші нинішні стосунки і перешкоджають їм. Ми продовжуємо розповідати про те, скільки зла «інші» зробили нам в минулому. Часто мова йде про реальні факти; тоді слід було б просити пробачення, як це відкрито й неодноразово говорив Папа. Нерідко мова йде і про історичні міфи, нездатні витримати критичний аналіз. Тоді потрібне «очищення сумління». Часто бувають винні обидві сторони. Разом з тим ми повинні також перевірити свої шкільні підручники і задати собі питання: чи подають вони об'єктивно і справедливо вчення інших? Ми, християни, знаємо заповідь Господа про взаємне прощення, і ми віруємо в силу прощення. Через прощення відкривається спільний шлях у майбутнє.

По-четверте: із визнання Православних Церков Церквами-сестрами впливають деякі важливі правила двосторонньої поведінки. Вони були сформульовані в 1992 році тогочасною Папською комісією «Pro Russia», а декілька місяців по тому, в проповіді з нагоди завершення Тижня молитв про

єдність християн, Папа Іван Павло II їх привселюдно підтвердив. Заголовок цих інструкцій чітко говорить: «Загальні принципи і практичні норми для координування евангелізації і екуменічного руху Католицької Церкви в Росії і Співтоваристві Незалежних Держав». Отже, мова йде про координування для рівноваги між місіонерськими і екуменічними обов'язками Церкви. Між ними не може бути суперечностей, оскільки вони ґрунтуються на волі Божій і входять до єдиної місії Церкви.

Тут я можу коротко узагальнити тільки найсуттєвіше з Інструкцій Комісії «Pro Russia». Церква за своєю природою є місіонерською (Ad gentes, 2). Природно, що манера і спосіб виконання Церквою свого місіонерського обов'язку залежить від конкретних умов. Росія — не язичницька країна; в Росії Католицька Церква перш за все зіштовхується з ситуацією, глибоко відзначеною багатовіковою присутністю Православної Церкви, яка й визначила культуру цієї країни; ми можемо лише побажати, щоб вона, після тоталітарного панування атеїстичного комунізму, могла бути дієвішою в майбутньому. У цьому плані наш обов'язок — надавати їй посильну допомогу. Отже, наш місіонерський обов'язок повинен виконуватися в екуменічному дусі: не в дусі суперництва, а в дусі поваги і співпраці з Російською Православною Церквою. «Pro Russia» чітко говорить: місіонерський обов'язок Церкви в країні давньої православної традиції суттєво відрізняється від «missio ad gentes» в контексті місії серед нехристиянської культури.

Католицька Церква має право на існування в країнах Східної Європи з переважною православною більшістю і на виконання своєї місії. Вона присутня там не лише віднині, а вже століттями. Але її пастирська і благодійна праця повинна бути просякнута екуменічним духом. Перший обов'язок Католицької Церкви — пастирська опіка над своїми вірними. Це не виключає окремих навернень — у випадку, якщо православний християнин згідно з власним сумлінням сам бажає цього (Unitatis redintegratio, 4). У таких випадках обидві сторони повинні поважати релігійну свободу і свободу совісті. Однак, повага до рішення окремого сумління відрізняється

від активної місіонерської роботи серед православних. Оскільки ми визнаємо Православну Церкву істинною Церквою і її Таїнства справжніми, цілеспрямованій «політиці» чи «стратегії» евангелізації православних християн не може бути місця.

Декларація комісії «Pro Russia» займає таку позицію, така ж позиція викладена в так званій «Баламандській угоді» (1993 р.), складеному Змішаною Міжнародною Богословською Комісією. Точне ствердження цього слідувало в енцикліці «Ut unum sint» (1995 р.) (№60). Цей докумен відкидає те, що в термінології Православної Церкви називається уніатством і прозелітизмом, тобто місіонерську діяльність серед членів Православної Церкви як метод сучасного і майбутнього. Там, де це відбувалося в минулому, з'являлася певна ексклюзивістська еклезіологія, яка не визнавала, що в Православних Церквах — справжні Таїнства і, відтак, істинні засоби спасіння. Така еклезіологія була подолана на II Ватиканському соборі. Основою наших нинішніх відносин повинно бути наше взаємне визнання себе Церквами-сестрами і діалог в істині і любові.

За доброї волі обидвох сторін, виходячи з конкретних норм, викладених в декларації Папської Комісії «Pro Russia», досягнення зобов'язуючих угод і врегулювання повинні бути можливими. Чому б не заснувати спільну комісію з метою розробки «загальних правил поведінки»?

По-п'яте: найголовніше — духовний екуменізм; він є душею екуменічного руху, бо єдність Церкви неможливо «будувати»: вона є даром Святого Духа; необхідна нова П'ятдесятниця. Про це ми можемо лише молитися. Відтак, ми повинні чинити так, як Марія і Учні після Знесення Господнього: вони зійшлися в єрусалимській горниці і пильно молились про зішестя Святого Духа (Ді 1, 13).

Молитва про єдність, по можливості спільна, і святкування щорічної молитви про єдність християн повинно бути зосередженням екуменічної дії. До духовного екуменізму належить також таке бачення, згідно з яким єдність Церкви неможлива як без особистого навернення і покаяння, так і без особистого набуття святості і оновлення самої Церкви.

ЕКУМЕНІЧНІ НОВИНИ

«Дух примирення — сильніший за неприязнь»: так окреслив Вселенський Патріарх Варфоломей I сучасні відносини між православною та католицькою Церквами

Ці слова прозвучали під час виступу Патріарха з нагоди «історичного», за його власними словами, візиту до Константинополя ліонського архієпископа Філіпа Барбарена. Кардинал Барбарена супроводжував єпископ Жерар Докур, єпископ Нантерський, член Папської ради сприяння християнській єдності, який є приятелем Вселенського Патріарха. Цей візит відбувся 13 квітня, коли минало рівно 800 років пограбування візантійської столиці під час четвертого хрестового походу. Папа Іван Павло II попросив вибачення за цей хрестовий похід під час свого візиту до Афінів у травні 2001 року.

Історична довідка

Місто Константинополь засноване імператором Костянтином 324 р., починаючи з 330 року було імператорською резиденцією, від 451 р. — престолом Східного християнського Патріарха.

У ньому пройшли чотири Вселенські собори неподіленої Церкви (381 р., 553 р., 680-681 рр., 869-870 рр.). Велике портове місто, Константинополь швидко став політичною, релігійною та інтелектуальною столицею Візантійської імперії.

Взяття хрестоносцями Константинополя у 1204 р. супроводжувалося пограбуванням міста, візантійських храмів та палаців. Починаючи від цього року до 1261 р. він був столицею латинської імперії.

Після другого падіння (1453 р.), під назвою Стамбул, місто було проголошене столицею Османської імперії.

Закінчення. Початок на стор. 18

Жити за Євангелієм — це найкращий екуменізм (Unitatis redintegratio, 6-8; Ut unum sint, 15; 21-27).

***

«Quanta est nobis via? Наскільки довгим є шлях, що лежить перед нами?» — запитує Папа в енцикліці «Ut unum sint». Ми цього не знаємо. Ми — не володарі історії, лише Бог тримає час у своїх руках. Тому не

«Дух примирення у Воскреслому Господі спонукає нас наполегливо працювати до примирення наших Церков», — сказав Варфоломей I. Патріарх подякував представникам католицької Церкви за те, що вони «прибули розділити з нами біль і гіркоту восьмисотліття трагічної події взяття Константинополя хрестоносцями 1204 року. «Ця подія, яка залишиться назавжди у пам'яті візантійського народу, посилила розкол у Церкві — Тілі Христовім... Але дух примирення сильніший за неприязнь», — підкреслив предстоятель вселенського православ'я.

У своїй промові, зверненій до кардинала Барбарена Варфоломей I нагадав про обмін поцілунком миру між своїм попередником Патріархом Афінагором та Папою Павлом VI у Єрусалимі 1964 році. «Цей сердечний жест, що став пам'ятною подією, не лише зняв взаємне відлучення, накладене Церквами одна на одну в 1054 році, але й заново скріпив в душі примирення наші дві Церкви».

Кардинал Барбарен у свою чергу сказав: «Ми прибули до Константинополя в ці дні, коли минають 800-літні роковини драматичної події, а саме — пограбування міста латинськими християнами, які прагнули, в ході четвертого хрестового походу, забезпечити собі вільний доступ до Гробу Господнього». «Це глибока рана, що її західні християни завдали своїм братам — мешканцям цього міста, яке було мостом між Європою і Азією, свідком

кількох Вселенських церковних соборів і, від тривалого часу, бастионом східного християнства. Потрібно довірити цю безповоротну образу Божому милосердю», — додав він.

«Ми з вдячністю і повагою приймаємо ваш сердечний жест у надії, щоб ця трагічна подія не була більше каменем розбрату між нашими Церквами», — зазначив Патріарх Варфоломей I, який, як твердять деякі інформаційні джерела, має намір незабаром відвідати Папу Римського у Ватикані. Щороку 30 листопада, в день празника св. Апостола Андрія (за григоріанським календарем), делегація Ватикану приїжджає до Константинополя, а 29 червня делегація Вселенського Патріархату їде до Ватикану на святкування дня святих апостолів Петра і Павла.

Підготувала Зоряна Курдина

Зустріч Папи Павла VI і Патріарха Афінагора I (Єрусалим, січень 1964 р.)

можна ні нав'язувати, ні передбачати єдність Церкви. Однак, у нас нема підстав розчаровуватися. Собор постановив, що рух, який прагне відродити повноту єдності Церкви починає Святий Дух Божий і Він сам ним управляє. Вірний Бог, на нього модна покластися, а від Духа Святого можна чекати несподіванок.

Відтак, ми маємо право сподіватися, що після того, як ми зробимо все, що в змозі, Дух Божий завер-

шить розпочату Ним справу, і єдність, яка існувала в першому тисячолітті і була розколота у другому тисячолітті, буде знову відновлена в третьому тисячолітті, яке щойно розпочалося. Тільки таким чином існуюча в світі Церква зможе стати знаком і зброєю таких бажаних примирення і миру. Тільки так Європа знову зможе стати духовною і моральною силою. Тільки так ми зможемо постати перед очі Бога й історії (...)

ІНТЕРВ'Ю

О. д-р Богдан Прах:

«Ми намагаємося бачити в кожному семінаристі особистість, щоб його виховання як людини було якомога глибшим»

У 2001 році Глава Римо-Католицької Церкви Папа Іван Павло II під час візиту в Україну благословив місце у Львові для будівництва Духовного Центру вищої богословської освіти Української Греко-Католицької Церкви на базі Львівської духовної семінарії та Українського католицького університету, до яких долучилися настоятелі монаших чинів. Мета — об'єднати наукові сили для надання семінаристам поглибленої богословської освіти. Координатор будівництва — о. Богдан Прах, ректор Львівської духовної семінарії, з яким і поведемо розмову.

Кор.: Отче Богдане, прошу розповісти детальніше про комплекс Духовного Центру вищої богословської освіти.

— Комплекс Богословського центру складатиметься з дев'яти будинків. Головною буде споруда Львівської духовної семінарії, яка включатиме приміщення для адміністрації та семінаристів, аудиторії, їдальню, спортзал, бібліотеку, конференцзал на 400 місць. Посередині комплексу — церква семінарії, доступ до якої сторонніх буде можливий тільки з письмової згоди ректорату — як і в семінаріях цілого світу. Зрештою, це передбачено Канонічним правом, Ватиканськими і соборовими інструкціями.

У комплекс входить господарський будинок семінарії (котельня, складські приміщення, гаражі тощо). Вже будується споруда для богословського факультету Українського Католицького університету.

Крім того, запроектовано будинок Пасторально-місійного центру для випускників семінарії, які під відповідною опікою будуть проводити практичне вивчення пасторального служіння. Це будуть диякони, які не матимуть ще призначень на парафіях, але вже виконуватимуть священничодияконські і практичні обов'язки.

Крім того будуть окремі будинки для монастирів поодиноких орденів: редemptористів, отців-студитів, отців-францисканців східного обряду. Є ще

можливість збудувати приміщення для семінаристів з-за кордону, виховання і навчання яких буде одразу спрямоване на ту конкретну країну (Аргентина, Німеччина, Америка, Канада, Франція), де вони служитимуть: вивчатиметься місцева культура, мова під наглядом священника з тієї країни. Сподіваємось закінчити проект через два-три роки.

Кор.: У якому стані перебуває сьогодні Львівська Духовна Семінарія Святого Духа?

— У Львівській Духовній Семінарії навчається майже 200 семінаристів із семи єпархій та екзархатів України. Серед них монахи-василіяни, семінаристи отців-студитів, вірмени та вихованці для єпархій Північної Америки. Інші чини також бажають тут навчати своїх семінаристів, але, на жаль, у нас бракує місця. У семінарії працює десять священників, котрі переважно, окрім основної богословської, мають ще вищу освіту, проходили студії за кордоном, спеціалізуються в різних ділянках, починаючи зі Святого Письма і закінчуючи, як я, скажімо, на історії Церкви.

Кор.: Скільки семінаристів випускали до війни в семінарії?

— До війни було три головні семінарії: Перемишльська, Львівська і Станіславівська, які разом випускали близько 90-100 семінаристів щороку. Сьогодні ми випускаємо приблизно 100-120 семінаристів — не набагато більше, ніж до війни. Тільки тепер маємо п'ять семінарій: Львівську, Тернопільську, Дрогобицьку, Франківську і Ужгородську.

Кор.: Чому виникла необхідність будівництва нового приміщення семінарії?

— До війни ми мали дуже гарні будинки в центрі міста по вулиці Коперніка. Як відомо, там під час війни сталася трагедія: бомба зруйнувала церкву Святого Духа (церкви там немає й нині). Семінарійні будинки були перебрані державою і нам їх не повернули. У 1991 р. нас переселено

Головний будинок семінарії з церквою (макет)

до смт. Рудно, але тут неможливо налагодити належне навчання семінаристів, бо раніше ці будинки були призначені для літніх дитячих таборів. Приміщення — низькі, вогкі, заражені грибок, утримання будинків дороге (адже ми пристосовуємо їх до зимового способу життя), обладнання дуже старе. Ремонтувати ці споруди не було сенсу — кошти, затрачені на це, перевищили б витрати на будівництво нової семінарії.

Тому, отримавши призначення на ректорську посаду у 1998 р., я почав інтенсивно працювати над тим, щоб знайти місце і кошти на будівництво, яке розпочалось 2002 р. До проекту будови приєдналися монаші чини, які хочуть на одній території з нами мати свої семінарії.

Кор.: Особливості формації душпастирів у сучасних умовах... На чому, власне, ставиться акцент у їхньому вихованні?

— Особливу увагу, згідно з документами Ватиканського Собору і з документами Папських енциклік, розпорядженнями Східного канонічного права, ми акцентуємо на таких моментах: перше — формація людська, тобто, виховання порядних людей.

Ми намагаємося бачити в кожному особистість, щоб його виховання як людини було якомога глибшим, — адже, як сказав Святіший Отець, треба спочатку бути людиною, а потім священником.

Ми звертаємо увагу на характер кожного семінарста: чи немає в ньому чогось бунтівничого, що в священнослужінні негативно відіб'ється на співпраці з парафіянами та єпископами. Дуже важливо, щоб майбутні священники мали врівноважений характер, добрий психічний стан.

Друге — виховання духовне. Маємо відповідну програму, яка опирається на молитви, конференції, зустрічі, розмови, сповіді. Все це, гармонійно пов'язане між собою, допомагає духовному зростанню.

Третє — виховання інтелектуальне, тобто освіта. Тут ми співпрацюємо з Українським католицьким університетом. УКУ надає нам своїх викладачів — для більшості дисциплін.

Особливий акцент робиться на вивчення мов. Кожен випускник досить добре знає англійську, до того ж володіє кількома іншими мовами (в

тому числі, давньогрецькою і латиною).

І останнє — виховання пасторальне, яке триває від першого року навчання до останнього. Програма наповнюється з плином років у семінарії.

1. Церква у внутрішньому подвір'ї головного корпусу семінарії.

2. Будинок пасторально-місійного центру.

Останні два роки — час дуже інтенсивної пасторальної підготовки. Спершу семінаристи вивчають дуже насичені теоретичні предмети: психологія, душпастирство різних спеціальностей (капеланське служіння, служіння поміж хворими), потім під наглядом своїх вихователів вони можуть практично показати свої знання у сиротинцях, лікарнях, тюрмах, війську, вищих школах. І якщо хтось з них неналежно ставиться до своїх обов'язків, або має якісь внутрішні проблеми, ми не дозволяємо йому далі йти до священства.

Кор.: Чи стажуються семінаристи за кордоном?

— Кожного року ми скеровуємо певну кількість семінарстів на стажування до Америки, Англії, Канади, Італії, Польщі. Там вони вивчають мову, ознайомлюються з душпастирським досвідом місцевих греко-католицьких священників, допомагають їм, особливо в праці з молоддю, з дітьми. З Америки і з Канади, де я нещодавно побував, мені передали списки парафій, які бажають прийняти наших семінарстів на вакаціях.

Крім того, ми скеровуємо чимало випускників на закордонні студії до різних університетів Заходу. Повернувшись в Україну вже з докторатами, вони допомагатимуть своїй Церкві.

Кор.: Чи працюють ваші випускники на Сході України?

3. Філософсько-богословський факультет.

4. Будинок-студент для отців редemptористів.

— В семінарії діє Братство Пресвятої Богородиці, яке провадить місійну працю на Сході. Семінаристи цілий рік — не тільки молитвою, але й матеріально, — підтримують священників на Сході: купують чаші, фелони, надсилають туди Святе Письмо, релігійну літературу. Переважно 40-50 семінарстів на канікулах працюють на Сході України: проводять катехизацію, допомагають священникам. Координує ці роботи отець Муховський з Донецька, який запрошує і розподіляє наших семінарстів на окремі парафії. По закінченні семінарії місцеві екзархи запрошують наших семінарстів для роботи на Сході України. Думаю, ця праця стане ще глибшою з розвитком структури нашої церкви на цих теренах.

Кор.: У світському середовищі побутує думка, що є надмір священників. Як Ви можете її спростувати?

— Не можу погодитись з такою думкою. Наші семінарії існують щойно десять-дванадцять років в Україні, — за цей час нам ще не вдалося задовольнити потреби, які наша Церква

має зараз і матиме в майбутньому. До війни наша Церква мала приблизно 3 500 священників (а кордон був тільки по ріку Збруч). Зараз територія набагато більша — ціла Україна, — а нам бракує до кількості священників до воєнного часу близько тисячі.

Також сьогодні існує проблема капеланського служіння. Ми практично не маємо священників належно підготовлених і охочих працювати в різ-

них студентських осередках.

Така ж ситуація щодо місійної діяльності нашої Церкви. В Сибіру, наприклад, живе близько мільйона наших вірних, які потребують душпастирювання. Є семінаристи, охочі працювати в Росії. Вони часто їздять туди допомагати місцевим священникам.

Кор.: 2004 рік — рік прослави Митрополита Андрія Шептицько-

го і Патріарха Йосифа Сліпого. Як семінарія долучається до цього?

— Щодня під час Літургії ми молимося за прославу геніїв нашої Церкви. Крім того, семінаристи беруть участь у концертах, зустрічах, організації виставок маловідомих фотографій Митрополита Андрія та Патріарха Йосифа.

Розмову провела Любомира Бурка

Радіо «Воскресіння»

Релігійно-інформаційні та культурологічні програми

Вінниця	УКХ	71,69
Ковель	УКХ	66,02
Дніпропетровськ	УКХ	68,36
Кривий Ріг	УКХ	71,63
Донецьк	УКХ	69,77
Маріуполь	УКХ	67,34
Ужгород	УКХ	69,53
Хуст	УКХ	70,04
Запоріжжя	УКХ	70,73
Івано-Франківськ	УКХ	71,24
Київ	ДХ	0,207
Київ	УКХ	68,51
Кіровоград	УКХ	66,98
Керч	УКХ	71,66
Севастополь	УКХ	67,25
Сімферополь	УКХ	66,68
Львів	УКХ	67,04
Миколаїв	УКХ	69,8
Первомайськ	УКХ	69,92
Котовськ	УКХ	67,25
Одеса	УКХ	70,52
Красногорівка	УКХ	66,08
Рівне (Антопіль)	УКХ	66,73
Тростянець	УКХ	68,75
Шостка	УКХ	65,93
Тернопіль (Лозова)	УКХ	69,83
Ізюм	УКХ	72,08
Харків	УКХ	67,13
Херсон	УКХ	71,9
Волочиськ	УКХ	68,72
Кульчіївці (Кам.-Подільський)	УКХ	70,76
Хмельницький	УКХ	67,7
Черкаси	УКХ	72,2
Чернівці	УКХ	69,26
Прилуки	УКХ	71
Чернігів	УКХ	69,47

Перша програма Українського радіо (Всеукраїнська ретрансляційна мережа проводового мовлення)

понеділок	21.30 – 21.50 год.
вівторок	21.30 – 21.50 год.
четвер	22.30 – 22.50 год.
п'ятниця	22.30 – 22.50 год.

На УКХ Львівська радіотрансляційна мережа

Львів - 67,04 МГц

середа 18:40; субота 17:45; неділя 8:10

Слухайте нас в мережі Internet:
<http://www.rr.lviv.ua>

Агенція Релігійної Інформації

**№4 (341)
30 квітня 2004 р.**

Передплатний індекс – 33879